

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 54, nummer 2
zomer 2020

De Korhaan

verenigingsuitgave van de
'Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken'

Jaargang 54
nummer 2, zomer 2020
Verschijnt 4 x per jaar
ISSN: 0929-876

Redactieadres

redactie@vwggooi.nl
R.G. (Rob) Moolenbeek, eindredacteur
Mr. J.C. Buhrmannlaan 42
1244 PH Ankeveen

Redactie

Renée Beekman
Doortje van Dijk
Dick Jonkers
Jelle Hogenbirk
Hans Hover
Paul Keuning
Rob Moolenbeek
Jeannette Tas

Ledenadministratie

ledenadministratie@vwggooi.nl
Pieternel Vlasblom
Gaast 31
1274 AP Huizen
035-5261224

Advertenties

In overleg met de redactie

Drukkerij

Ten Herkel Loosdrecht

Inleveren kopij

Uiterlijk: voor de 28ste van de maanden
december, maart, juni, september

Copyright

Het overnemen van artikelen is uitsluitend
toegestaan na overleg met de redactie.
De redactie behoudt zich het recht voor
artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf
verantwoordelijk voor de inhoud van hun
artikelen en bijbehorend copyright van
beeldmateriaal.

Foto's op de omslag

De foto van de Heggenmus op de
voorumslag is van Hans Hover.

De foto van de vliegende Wulp op de
achteromslag is van Kees Maring.

inhoud

-
- 12 Samen voor de Patrijs

 - 14 Nestkasten als hulp bij bestrijding van de
eikenprocessierupsen

en verder

- 3 Een greep uit de VWG-activiteiten
Van de redactie
- 4 Van de voorzitter
- 5 Algemene Ledenvergadering 2020
- 6 Was de Wilde Eend rond 1800 een zeer zeldzame
broedvogel?
- 7 Excursie Brouwersdam, Plan Tureluur,
Koudekerkse Inlaag en een Grote Trap
- 8 Boekbesprekingen, Hayman's zakgids Vogels,
De Zearend in Nederland
- 9 Boekbespreking, Broedvogels in Nederland in 2018
- 10 Medewerkers gezocht voor werkgroep
Onderzoek en Bescherming
- 11 Koolmees voert jonge Pimpelmezen in nestkast!
- 13 In memoriam Yolande Bosman
- 15 Aanvulling Eikenprocessierups bestrijding
- 16 Mutatie 'bruin' in de Eempolder
- 18 Een noot-o-maat
- 19 Vogeltreffers van Iwan Vermeij
- 23 Mutatie 'bruin' in de Overscheense Polder
- 24 Duurzaam bouwen in de vogelwereld
- 26 Een zeer bijzondere vangst van
een boerenwaluw
- 27 Wouw : En weg zijn ze
- 28 Wat was interessant in de vogelbladen?
- 30 Het mysterie Raaf
- 34 Vogelhospitaal Naarden weer open
- 35 De Wilde Eend in de westelijke Eempolders
een update
- 38 VWG-informatie
- 39 Adressen

een greep uit de VWG- activiteiten

Hoewel alle groepsactiviteiten van onze
vereniging tot nader order opgeschort
zijn, gaan de andere activiteiten van de
Vogelwerkgroep gestaag door.

Er worden broedvogelinventarisaties
gedaan, bijzondere waarnemingen
doorgegeven, en er wordt geprotesteerd
en gelobbyd door de leden van onze
Vogelwerkgroep.

De prachtige reis naar Extremadura zou
spectaculair worden, maar moest helaas
ook geannuleerd worden. Door het vele
harde werk dat de Commissie Buitenland
heeft verricht, is de schade voor de
ingeschreven deelnemers flink beperkt
gebleven.

Van de redactie

Graag wil ik een actie van de stichting 'Animal Rights' onder uw aandacht brengen. U kunt een petitie [animalrights.nl] tekenen tegen plezierjacht. In 2018 werden maar liefst 104.000 Wilde Eenden geschoten. Ook vorig jaar zal dat niet veel minder geweest zijn, maar die cijfers zijn ons nog niet bekend. En dan houden we met droge ogen dit jaar het 'Jaar van de Wilde Eend'.

Verontrustend is ook een bericht in de Gooi- en Eemlander van 7 maart 2020 dat er aan de rand van de Eempolders in Bunschoten een roofvogelpark mag worden opgezet. Een ongetwijfeld erkende valkenier gaat hier een pretpark starten waar gesold gaat worden met vooral roofvogels. Het wordt tijd dat onze VWG zich distantieert van het positieve Vogelbeschermingsstandpunt ten aanzien van 'erkende' valkeniers. Alleen opvang van door menselijk toedoen gewonde roofvogels zou nog kunnen, maar al het andere 'gerommel' met roofvogels dient verboden te worden.

In deze Korhaan is het goede nieuws dat het Vogelopvangcentrum Midden-Nederland in Naarden weer is opengegaan.

Verder is het verheugend dat diverse gemeenten en andere overheidsinstanties nestkasten hebben opgehangen. Het is wel niet het 'vogelhart' van de gemeenten dat hier spreekt, maar men hoopt dat de mezen zich tegoed gaan doen aan de Eikenprocessierups.

Minder goed nieuws voor de vogels is het voornemen van de gemeente Hilversum om de komende 5 jaar zo'n 10.000 woningen te gaan bouwen. Het kan niet anders dan dat er stukken heide, weilandgebieden en andere stukjes randboschage moeten worden opgeofferd. In Blaricum is dat al gebeurd in de Blaricummeent. Wat te denken van de Bloemendalerpolder in Weesp, waar in de komende jaren nog vele duizenden woningen zullen verrijzen. Ook Eemnes gaat weer een deel van de Zuidpolder bebouwen. En zo zijn alle gemeenten bezig met deze 'salamipolitiek' die voor de vogels grote negatieve gevolgen zal hebben. In deze Korhaan een goed initiatief van Dick Jonkers om een 'werkgroep Bescherming' in het leven te roepen. Een werkgroep die de belangen van vogels in het Gooi en omstreken zal gaan behartigen. Verder weer een prachtige Vogeltreffers van een van onze vogelfotografen en de diverse vaste rubrieken. Heel informatief is het artikel over de stand van de Raaf in ons werkgebied en zelf schrijf ik over wat afwijkende verenkleden bij ganzen. Mocht u nog leuk of interessant vogelnieuws zien, zet het op papier dan kunnen andere leden daar ook van genieten.

En niet vergeten een woord van dank aan Ton van den Oudenalder. Na jaren 'trouwe dienst' bij de redactie en in het VWG-bestuur is hij gestopt met beide functies. Ton was de schakel tussen bestuur en redactie en de tussenpersoon met de vorige drukker van De Korhaan. Een deel van zijn taken is overgenomen door Doortje van Dijk [zie De Korhaan 54(1): 6].

Van de voorzitter

Wie had dit ooit gedacht. Een pandemie van deze omvang, met deze impact. Een van de vele gevolgen is dat we weer teruggeworpen worden op een kleine wereld, zowel fysiek als sociaal. Er is en wordt al zoveel over geschreven en gesproken, dat ik er hier in deze 'van de voorzitter' weinig meer aan toe te voegen heb.

Behalve dat ik mij als vogelaar bijzonder bevoorrecht voel. Dit omdat deze hobby mij bijzonder kan laten genieten van alles wat zich in de natuur afspeelt. Naast mij blijken meer Nederlanders de natuur en de vogels in de eigen omgeving nu extra te waarderen. Dus loop eens met je verrekijker door de eigen buurt. Wellicht ontwikkelt zich een leuk gesprek - op anderhalve meter afstand - over al die mooie vogels in de eigen omgeving. En misschien motiveer je daarmee positieve aandacht voor vogels en natuur bij je burens.

Vanzelfsprekend moesten ook wij onze verenigingsactiviteiten annuleren. Gelukkig lukt het ons wel om binnen de richtlijnen veel van ons onderzoekswerk (broedvogelmonitoring, Eempoldertellingen, ringactiviteiten, weidevogelbescherming, en soortgericht onderzoek aan roofvogels, uilen, IJsvogels etc.) voort te zetten. Uiteindelijk kijken we allemaal reikhalzend uit naar het moment dat we de pandemie

achter ons kunnen laten en samen buiten kunnen genieten van onze mooie natuur en de vogelwereld. Wellicht binnen de richtlijnen, waar we dan als vereniging onze werkwijzen op moeten aanpassen. Tot die tijd willen we als vereniging digitaal het verenigingsleven meer vormgeven. Een eerste concrete activiteit was het 'vogelgeluid van de dag', georganiseerd door Wouter Rohde. Uit de belangstelling en het enthousiasme van de leden blijkt dit een schot in de roos te zijn. Verder hopen we binnenkort een meer interactief onderdeel op onze website te starten. Hierin willen we dan alle leuke nieuwtjes, ervaringen, verhalen in woord en beeld van, voor en door leden delen. Achter de schermen wordt hier nu nog hard aan gewerkt. Omdat we de Algemene Ledenvergadering (ALV) in maart moesten annuleren, heeft het bestuur alle leden geïnformeerd over de voorlopige gevolgen. Die hielden in dat we met een deels ad interim bestuur zouden starten met uitvoering conform plannen en begroting voor 2020. Inmiddels zien wij dat het dit jaar niet meer mogelijk is om een normale ALV te houden. We vinden het echter ook ongewenst om de ALV naar volgend jaar te verschuiven. Op pagina 5 van deze Korhaan lees je hoe wij de ALV schriftelijk willen houden. Vervelend dat het zo moet, maar er zijn ergere dingen. Ondertussen zijn we

uiteraard aan het nadenken over hoe we de andere activiteiten na de zomer mogelijk weer stap voor stap kunnen opstarten in de 1,5 meter samenleving. Daar komen we later zeker nog op terug. In de vorige Korhaan deed ik hier een oproep voor het starten van een groepje dat zich wil inzetten om de vogelbelangen in ons werkgebied onder de aandacht te brengen bij bestuur en politiek in onze gemeentes. Gestart zou dan kunnen worden met een of enkele mensen die dit wat willen vlottrekken. Dat gevolgd door anderen, die ook daadwerkelijk aan de slag gaan in de eigen gemeente. Door de coronacrisis hebben we hier nog geen concreet gevolg aan kunnen geven. Maar het zou fijn zijn als er nu een eerste begin mee gemaakt gaat worden. Zie jij het zitten hier ook een bijdrage aan te leveren? Laat het mij weten. Hopelijk kunnen we dan in het najaar een groepje opstarten.

Beste mensen, blijf gezond en geniet van de natuur tussen alle beslommingen door. Hopelijk kunnen we na de zomer genieten van een grotere fysieke en sociale bewegingsruimte en elkaar weer ontmoeten in het veld of in de Infoschuur.

Piet Spoorenberg

Ben ik speciaal voor de ALV naar de kapper geweest, gaat 'ie niet door!!

Waarom noemen ze ons eigenlijk Corona Gloster Kanarie? Door onze kuif?

Algemene Ledenvergadering 2020

van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Beste leden,

In verband met de maatregelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan hebben we al eerder moeten besluiten om de algemene vergadering van 19 maart jl. voor onbepaalde tijd uit te stellen.

Vooruitlopend op de behandeling in de algemene ledenvergadering, heeft het bestuur al zo veel als mogelijk gehandeld conform het opgestelde jaarplan en de begroting 2020. Ook de voorgenomen herbenoeming van de aftredende bestuursleden en benoeming van nieuwe bestuursleden wacht nog op goedkeuring door de ALV.

Tot dit moment zetten Piet Spoorenberg en Huub Casander hun werkzaamheden ad interim voort. Per 19 maart heeft Ton van den Oudenalder zijn taken als bestuurslid (communicatie) beëindigd. De benoeming van Doortje van Dijk als zijn opvolger in het bestuur zal echter moeten wachten tot goedkeuring door de leden. Tot die tijd neemt Doortje taken op het gebied van communicatie van Ton over en is als adviseur aan het bestuur toegevoegd. De benoeming van een nieuw lid voor het Dineke Sluijters Vogelfonds wordt behandeld in de ALV van 2021.

Naar onze verwachting zal het dit jaar niet meer mogelijk zijn een normale ALV te houden. Het bestuur vindt het niet raadzaam om de ALV naar volgend jaar te verschuiven. Daarom hebben wij besloten om de ALV op de volgende manier af te handelen:

Alle stukken die normaal vóór en tijdens de vergadering worden verstrekt staan nu op de website: vwggooi.nl => Vereniging => verenigingsverslagen => stukken voor de ALV op 19 maart 2020.

Wij verzoeken de leden kennis te nemen van de stukken en hierop hun eventuele vragen en opmerkingen te geven. Dit kan naar het mailadres van de secretaris: secretaris@vwggooi.nl. Wij zullen hier zo snel mogelijk op reageren en de vragen met antwoorden op de website bij verenigingsverslagen vermelden.

Verder vragen wij de leden om, ook weer via mail aan de secretaris, aan te geven of ze akkoord gaan met:

1. Jaarverslag en jaarrekening 2019
2. Decharge bestuur aan de hand van het verslag van de kascommissie
3. Benoeming van Hugo Weenen tot nieuw lid van de kascommissie
4. Herkiezen voorzitter Piet Spoorenberg
5. Herkiezen secretaris Huub Casander
6. Instemmen met aanstelling Doortje van Dijk als bestuurslid communicatie
7. Naamswijziging: Avifauna wordt Onderzoek en bescherming
8. Naamswijziging: Ledencontacten wordt Activiteiten
9. Goedkeuring aanvragen aan het Dineke Sluijters Vogelfonds

Je kunt simpel reageren door per nummer JA of NEE aan te geven. Bijv.: 1 JA, 2 JA, 3 JA, enz.

Vriendelijk verzoeken wij de leden om uiterlijk 1 juli 2020 te reageren via secretaris@vwggooi.nl.

Mocht je geen mailadres hebben dan kun je ook een brief sturen naar:

Secretaris VWG
Vlie 30
1273 WN Huizen

Houd de website en de nieuwsbrief in de gaten voor nieuwe ontwikkelingen.

Wij wensen jullie allen een goede gezondheid toe en hopelijk tot spoedig in het veld.

Het bestuur van de Vogelwerkgroep

Was de Wilde Eend rond 1800 een zeer zeldzame broedvogel?

Jan Mooij

Het jaar 2020 is door Sovon en Vogelbescherming uitgeroepen tot het jaar van de Wilde Eend. Het lag dus voor de hand om een artikel over de Wilde Eend in de Eempolders te schrijven.

Wilde Eend ♀ | Martin Stevens

Bij de voorbereiding keek ik onder meer in het boek van Nozeman en Sepp 'De Nederlandse vogelen', dat tussen 1770 en 1829 in afleveringen is verschenen en in 2000 als facsimile heruitgegeven is. Er stond uiteraard een aflevering over de Wilde Eend in. Naast fraaie afbeeldingen op ware grootte van zowel het mannetje als het vrouwtje gaven de auteurs ook een overzicht van het gedrag en het voorkomen. De Wilde Eend werd beschreven als een talrijke wintergast die op grote schaal in eendenkooien werd gevangen omdat hij een smakelijke traktatie was. Vermeld wordt dat zij waarschijnlijk in de noordelijke en oostelijke delen van Europa hun broedplaats hebben. Daarna komt een opmerking die mij erg verbaasde. Letterlijk staat er: "Misschien broeden ook eenigen die overblijven, in sommige deelen van onze Nederlanden, zo wel als in Vrankrijk". Ik kan deze opmerking niet anders interpreteren dan dat de Wilde Eend in die tijd weliswaar een talrijke doortrekker en wintergast was, maar op zijn best een zeer zeldzame broedvogel. Zoiets als de Smient tegenwoordig. Wat is hier aan de hand? Het Nederlandse landschap rond 1800 lijkt beslist niet ongeschikter als broedgebied dan het tegenwoordig is. De Wilde Eend is tegenwoordig een zeer talrijke vogel die tot ver in Zuid-Europa broedt en als zeer flexibel bekend staat. Je zou zeggen dat een zo grote uitbreiding van het broedgebied zelfs in die tijden moet zijn opgevallen. Toch heb ik er nog nooit iets over gehoord en ik heb er ook niets over kunnen vinden.

Aan de andere kant waren Nozeman en Sepp mensen die regelmatig zelf de natuur in gingen om voorbeelden voor hun uitgave te verzamelen. De Wilde Eend wordt beschreven in het derde deel, dat tussen 1789 en 1797 in afleveringen werd gepubliceerd. Nozeman was toen al overleden en deze tekst is geschreven door Houttuyn. Die was meer een studeerkamergeleerde die afging op de informatie van anderen. De beschrijving van de verspreiding van de Wilde Eend is echter erg uitgebreid. Als deze soort destijds ook maar bij benadering zo talrijk was geweest als tegenwoordig, lijkt het ondenkbaar dat niemand hem dat verteld had. Er wordt ook vermeld dat de Wilde Eend wel eens hybridiseert met de tamme eend, maar dat berust op een geval uit Frankrijk.

In 1840 meldt Temminck in het boek 'Tableau systématique des oiseaux qui se trouvent en Europe' dat de Wilde Eend leeft in het noorden van Europa. Daarbij wordt opgemerkt dat hij erg talrijk is in Nederland. Het is mij daarbij niet helemaal duidelijk of hij het over broedende vogels heeft, maar dat lijkt mij wel waarschijnlijk.

In zijn boek 'Landbouwdierkunde, nuttige en schadelijke dieren van Nederland' beschrijft Ritzema Bos, leraar aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen, in 1879 de Wilde Eend als algemene broedvogel.

Als de Wilde Eend zijn broedgebied inderdaad heeft uitgebreid moet dat dus in ieder geval voor 1879 zijn gebeurd. Ze zijn dan zelfs zo talrijk dat hij het

betreurt dat ze bij het wild horen en alleen in het jachtseizoen (en dus niet in het broedseizoen) mogen worden geschoten. Overigens was later deze Ritzema Bos een van de oprichters van Natuurmonumenten. Het waren duidelijk wel andere tijden.

Alles bij elkaar lijkt het toch waarschijnlijk dat in Nederland de Wilde Eend in het begin van de negentiende eeuw als broedvogel veel minder voorkwam dan tegenwoordig. Het kan zijn dat hij in die tijd alleen ten noordoosten van Nederland broedde. Een andere mogelijkheid is dat rond 1800 de jachtwetten nog wat soepeler waren. In dat geval kreeg deze smakelijke traktatie, die ook nog als schadelijk werd beschouwd, misschien zo weinig kans om het broeden te overleven dat hij als broedvogel extreem zeldzaam werd.

Literatuur

- Nozeman, C. & M. Houttuyn, 1770-1829. Nederlandsche Vogelen; volgens hunne huishouding, aert, en eigenschappen beschreven. Sepp en Zoon, Amsterdam.
- Temminck, C.J., 1840. Tableau systématique des oiseaux qui se trouvent en Europe 2e édition, Cousin, Paris.
- Ritzema Bos, J., 1879. Landbouwdierkunde. Nuttige en schadelijke dieren van Nederland. Eerste deel p. 435.

Grote Trap | Arie Vlasblom

Kievit en Goudplevier | Arie Vlasblom

Kuifduiker | Wouter Rohde

Brouwersdam, Plan Tureluur, Koudekerkse Inlaag en een Grote Trap

Arie Vlasblom

Nadat in 2019 tot drie keer toe deze geplande excursie vanwege zeer slecht weer niet doorging, verzamelden op 5 januari om half acht een 18-tal vogelaars zich op station Bussum Zuid. Wouter Rohde, die deze dag georganiseerd had, deelde portofoons uit, zodat de vier auto's met elkaar konden communiceren. En daar gingen we, op naar de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden. Onderweg was er een sanitaire stop bij een tankstation op het eiland Voorne ingepland. Dit omdat op de Brouwersdam, waar we de hele ochtend zouden gaan kijken, weinig faciliteiten zijn. 'Vrouwvriendelijk' heet dat. Meteen op de parkeerplaats werden de kijkers al in stelling gebracht en werd ook de eerste koffie ingeschonken.

Op de Brouwersdam wachtten nog twee auto's uit het Gooi. Het voorspelde hoogwater zorgde ervoor dat de vogels dicht onder de kust kwamen. Natuurlijk hadden we diverse telescopen bij ons, maar ook met het blote oog of de verrekijker was er heel wat te beleven. Tussen en op de basaltkeien liepen Steenlopers en de prachtige Paarse Strandloper, met zijn schutkleur.

Eidereenden, Middelste Zaagbekken, Kuifduikers, (Goorde) Futen, Kuifeenden, Brilduikers, Scholeksters, Zilvermeeuwen, Kleine Mantelmeeuwen en nog veel meer moois. Omdat er parallel aan de doorgaande weg een brede asfaltstrook langs het water loopt konden we met de auto's steeds een stuk opschuiven. Zodoende ontstond de mogelijkheid om verschillende biotopen - o.a. kleine duintjes - te bestuderen en de vogels aldaar te observeren. Hoewel fris, was het er door het ontbreken van wind prima uit te houden en konden we genieten van de vogels.

De Brouwersdam ligt tussen de eilanden Goeree-Overflakkee (Z.H.) en Schouwen-Duiveland (Z.). Op Zuid-Schouwen zijn mooie natuurprojecten zoals het 'Plan Tureluur' met de Koudekerkse Inlaag. Die hebben we - na de lunch met erwtensoeep - in alle rust kunnen bekijken. Het zijn vochtige gebieden met zilte invloeden en de rust en vegetatie lokken veel vogelsoorten aan: Tureluurs, Kluten, Lepelaars, Goudplevieren, Kieviten, Brandganzen, Grauwe Ganzen, Visdiefjes, Nijlganzen, Grote Zilverreigers

en ga zo maar door. Dit grote gebied is deels compensatie voor de verloren gegane biotoop na de aanleg van de Oosterscheldedam. De stompe 'Plompe Toren' van het verdronken dorpje Koudekerke is een markant punt. Je hebt een machtige blik over het moerassige binnenland en achter je de Oosterschelde met dito dam en de Zeelandbrug. Op wat zandplaten lagen een stuk of 18 zeehonden te zonnen en het water was blauw als de 'Méditerranée'. Voor wie geïnteresseerd is in geschiedenis en natuur is in Zeeland heel wat te beleven!

Voor de terugreis had Wouter een toetje bewaard. Er was op Voorne, vlakbij Den Briel, een Grote Trap waargenomen, dus wij in colonne alle dammen over. En inderdaad, in een klein weilandje naast een paar schapen en een oude badkuip stond de Grote Trap. In alle rust konden we de vogel fotograferen en bekijken. Deze dwaalgast komt normaal gesproken voor op het Iberische schiereiland of in het noordoosten van Duitsland.

Een bijzondere waarneming als sluitstuk van deze heerlijke vogelkijkdag!

Meesters, G., 2020.
Vertaling en productie:
Hayman's zakgids
Vogels. 320 bladzijden.
Paperback. Gebonden. In
kleur. Prijs € 17,50. ISBN
9789021575353 Kosmos
Uitgevers, Utrecht/
Antwerpen. Negende druk.

De Jonge, M., 2020.
De Zeearend in Nederland.
157 bladzijden. Hardcover.
24,5 x 17,5 cm.
Foto's in kleur.
KNNV Uitgeverij, Zeist.
ISBN 978 90 5011 736 4

Hayman's zakgids Vogels

Peter Hayman | Rob Hume

besproken door **Dick A. Jonkers**

Van deze klassieker onder de Nederlandse vogeldeterminatiegidsen is weer een nieuwe druk verschenen. Deze keer met Peter Hayman en Rob Hume als auteurs. Het is elke keer weer een lust om hem te gebruiken met zijn gedetailleerde afbeeldingen. Formaat en gewicht van de pocket maken het tot een handzaam geheel. Het feest voor het oog begint al op de vierde pagina bij de schitterende afbeeldingen van drie vogelsoorten en hun topografie. Overigens is op de

binnenpagina in deze druk de legenda uitgebreid met de verklaring van de afkortingen, die bij de pictogrammen boven de soorten staan. Het aantal pagina's is sterk toegenomen. Ondanks dat blijft het qua formaat een handig boekje. De uitbreiding in deze laatste druk wordt vooral veroorzaakt door het toevoegen van teksten en foto's bij de negentien vogelgroepen die worden beschreven.

De Zeearend in Nederland in 15 jaar naar 15 paar

Martijn de Jonge

besproken door **Dick A. Jonkers**

Wie had ooit gedacht dat een Zeearend in ons land zou gaan broeden. De auteur deed zijn eerste waarneming van een Zeearend in de winter van 1979 boven de Oostvaardersplassen. Hij raakte in de ban van deze imposante roofvogel, die in de kring van vogelaars ook wel wordt aangeduid als 'een vliegende deur'. Tot in het begin van de 21e eeuw was het een schaarse wintergast in ons land. In de jaren die volgden zag de auteur hem ook in het Lauwersmeergebied, maar dat bleef altijd op grote afstand. Dit ondanks de aanwezigheid van schuilgelegenheden, waaruit gefotografeerd kon worden.

Een en ander leidde tot een uitdaging om de Zeearend letterlijk en figuurlijk beter in beeld te krijgen. Er ontstond contact met beschermers van de soort in gebieden waar hij als broedvogel voorkwam. Een van de hoogtepunten was het bijwonen van een expeditie, waarbij jonge Zeearenden werden geringd. Er is een apart hoofdstuk gewijd aan de leeftijd, het verenkleed en het gedrag. Dit alles ondersteund door foto's. Opmerkelijk is het hoofdstuk 'Landschap, boomkeuze, kunstnesten en bescherming', met als ondertitel dat watersnoodrampen in de vorige eeuw geleid zouden hebben

tot het perfecte Zeearendlandschap. Er zijn ongetwijfeld meer factoren in het spel. De basis voor het voorkomen als broedvogel werd gelegd in 2006 met een nest van een paar in de al eerdergenoemde Oostvaardersplassen. Uitbreiding volgde en het zijn er nu in totaal 15, die voorkomen in het Lauwersmeergebied, de Noordelijke

Randmeren, de Brabantse en Dordtse Biesbosch. Aan jachtwijze, voedsel, (ring-) onderzoek en doodsoorzaken wordt apart aandacht geschonken. Zo is er nog veel meer informatie te vinden die inzicht biedt in het leven en de verspreiding van deze kanjer. Het geheel is verlichtigd met ruim 200 foto's, die het boek tot een zeer aantrekkelijk geheel maken.

Sovon Rapport 2020/07

Auteurs : Arjan Boele,
Joost van Bruggen,
Fred Hustings,
André van Kleunen,
Kees Koffijberg,
Jan-Willem Vergeer,
Tom van der Meij

ISSN 2212-5027

Broedvogels in Nederland in 2018

Sovon Rapport 2020/07

besproken door **Dick A. Jonkers**

Met de regelmaat van de klok publiceert Sovon de resultaten van onderzoeken die zijn uitgevoerd. Medewerkers en organisaties die daaraan hebben meegewerkt, krijgen ze toegestuurd. Onlangs is het rapport 'Broedvogels in Nederland in 2018' verschenen. Dit is gecompileerd in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring voor het Meetnet broedvogels en gebeurde in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Rijkswaterstaat (Zoete Rijkswateren). Van Wageningen Environmental Research was het onderdeel University & Research de gedelegeerde opdrachtgever voor de hierboven genoemden. Het onderzoek werd verricht door Sovon Vogelonderzoek Nederland, samen met onder meer het Centraal Bureau voor de Statistiek, de provincies en Rijkswaterstaat. Het jaar 2018 was het zestiende achtereenvolgende onderzoeksjaar. Het bevat een schat aan gegevens, die van belang zijn om de ontwikkelingen te kunnen volgen in de populaties van broedvogels. Een willekeurige greep uit de inhoud. Opmerkelijk waren broedgevallen van o.a. Visarend en Grauwe Fitis en gemengde broedgevallen, zoals die van een Roodkopklauwier. Tot de zeldzame broedvogels en hun toename behoorden bijvoorbeeld de Zeearend, nu 15 paar en de Rode Wouw met 14 paren.

Van drie soorten, waaronder de Cetti's Zanger, was het aantal broedparen nimmer zo groot. Aanhoudende achteruitgang was er van onder andere de Kemphaan en de Blauwe Kiekendief, waarvan het aantal paren minimaal is. Ook de stand van soorten zoals de Zomertortel baart zorgen. Bij de soortbesprekingen worden de ontwikkelingen beschreven die zich voordeden in de populaties. Grafieken van de landelijke indexen vanaf 1980 maken dit inzichtelijk. Zo is er nog veel meer interessante informatie te vinden in deze publicatie. Het rapport is als pdf beschikbaar bij 'sovon.nl/rapporten'. Het zal duidelijk zijn dat de verkregen informatie niet zomaar is komen aanwaaien.

Meedoen aan dit onderzoek?
Informeel dan via broedvogels@sovon.nl

Doen!

Medewerkers gezocht voor werkgroep Onderzoek en Bescherming

Dick A. Jonkers

Al enige tijd was er in het coördinatieteam van de Subgroep Onderzoek en Bescherming een functie vacant voor iemand die sturing wil geven aan een werkgroep. Die persoon zou de belangen van onze gevederde vrienden moeten gaan vertegenwoordigen in ons werkgebied, vooral bij het bestuur en de politiek in onze gemeenten. In het voorwoord van de voorzitter wordt gemeld dat er mogelijk een persoon is gevonden. Maar dat is nog niet zeker. Als ervaringsdeskundige bied ik mij aan om kandidaten op te leiden en zo nodig te assisteren bij het coördinatorschap. Tijd dus voor een tweede stap, het formeren van een klein team dat gestalte gaat geven aan de werkgroep.

Anna's Hoeve op de schop | Elze Mulder

In het onderstaande eerst een stukje historie en daarna nog een aantal andere zaken.

Historie

De Vogelwerkgroep heeft onder meer als doel de bescherming van de in het wild levende vogels binnen het werkgebied van de vereniging (zie kaart achterin). Al vanaf de oprichting heeft zij zich daarmee bezig gehouden. Tot het begin van de jaren 70 was er een Contactraad Natuurbescherming waar wij en vrijwilligers uit allerlei andere groene groeperingen bij waren aangesloten.

Daarna was er een hapsnapbeleid. Natuurbeschermingszaken legden een steeds grotere druk op het bestuur. Het functioneren verliep moeizaam. In 1989 werd daarom een Subgroep Natuurbescherming opgericht die veel ambities had. Enkele leden hadden een signalerende functie, waarna het reageren op streekplannen, bestemmings-, beheer- en landinrichtingsplannen het vervolg kon zijn. Voor het daadwerkelijk beschermen van soorten werd gebruik gemaakt van de kennis die binnen andere subgroepen van onze vereniging aanwezig was. De groep ging helaas in december 2007 ter ziele na het vertrek van de coördinator. Hierna werd weer gewerkt zoals voor 1989.

Samenwerking en overleg

Momenteel is de situatie zo, dat de voorzitter het voortouw neemt. Dat is ondoenlijk. Er liggen te veel zaken op zijn bord. Samenwerking met anderen binnen de vereniging wordt noodzakelijk. De Contactraad voor Natuurbescherming bestaat niet meer. De andere groene organisaties en belanghebbenden, de Vrienden van 't Gooi en enkele actiegroepen uitgezonderd, laten op het gebied van natuur, landschap en milieu vrijwel nooit iets van zich horen. Met Landschapsbeheer Nardinclant wordt voor de praktische uitvoering van natuurbeheer goed samengewerkt. Eenheid maakt macht en het 'als één front naar buiten treden' is in allerlei opzichten opportuun.

Hulp nodig

De nieuwe coördinator moet ondersteuning krijgen van een groep leden. Wie meldt zich aan voor een informatiebijeenkomst waarop we van gedachten kunnen wisselen over het formeren van een werkgroep Onderzoek en Bescherming? Iedereen is welkom. Ook degenen die bereid zijn te zijner tijd al dan

niet in meer of mindere mate enigszins een bijdrage te willen leveren. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd [lees daadkracht]!

Natuur, landschap en milieu

Belangrijk is ook een ander onderwerp. Hoe we de aanhoudende aanslagen op de natuur, het landschap en het milieu in het werkgebied een halt kunnen toeroepen.

Een recent voorbeeld waarbij dat niet is gelukt betreft de Weg over Anna's Hoeve, waar goedkeuring is verleend voor een HOV-verbinding, die twee minuten (!) tijdswinst oplevert voor reizigers tussen Hilversum en Huizen.

Een ander project is de uitbreiding van het speelpark Oud Valkeveen, met o.a. parkeervoorzieningen in een natuurreserveaat. Wat te denken van de vaarverbinding tussen de Loosdrechtsche Plassen en het Hilversumsch Kanaal. Urgent is de aanpak van de plannen voor de energietransitie. Die betreffen onder andere de bouw van windmolens bij het Eemmeer in Flevoland. Gelukkig voor ons hebben de Vrienden van 't Gooi het voortouw genomen.

Aandacht en assistentie

Uit het voorafgaande blijkt waar we al aandacht aan schenken, maar dat assistentie nodig is. Alles wat op ons afkomt is bijna niet meer bij te benen. Wat te denken van 10.000 woningen in Hilversum? Ook juridische ondersteuning is gewenst. Help ons uit de nood.

Aanmelden voor de bijeenkomst graag via: avifauna@vwgggooi.nl

De opgave is geen verplichting voor deelname aan de bezigheden van de werkgroep. De datum van de bijeenkomst zal aan degenen die zich hebben aangemeld worden medegedeeld. Indien mogelijk wordt die datum eveneens aangekondigd in De Korhaan en in de VWG-nieuwsbrief.

Parkeren in het natuurreserveaat Naardermeent bij Oud Valkeveen | Dick Jonkers

Koolmees voert jonge Pimpelmezen in nestkast !

Gerard van Wagendonk

Al enkele jaren hangt er bij ons een nestkast in de tuin. Elk jaar neemt er wel een mezenpaar hun intrek in deze kast. Dit jaar zijn het de Pimpelmezen. Eerst zie je ze druk bezig met het aanslepen van nestmateriaal. Als de eitjes zijn uitgebreed begint het voeren van de jonge mezen. Tot zo ver een hele natuurlijke gang van zaken.

Tot onze grote verbazing probeert er sinds vrijdag 8 mei ook een mannetje Koolmees de jonge Pimpelmezen te voeren. Hij komt dan met larfjes en rupsjes in zijn bek naar de nestkast en als hij de kans krijgt, gaat hij naar binnen.

Maar als de Pimpelmezen ouders dat in de gaten krijgen is het herrie in de tent. Ze vechten elkaar letterlijk het nestkastje uit. Heel 'vermakelijk' om te zien.

Hoe dit gaat aflopen zullen we zien zodra de jonge mezen gaan uitvliegen. Die moeten dan natuurlijk ook een keuze maken. Ga ik mee met mijn eigen vader en moeder of is het eten van 'vader Koolmees' lekkerder!

Na vijf dagen zien we nog maar één Pimpelmees de jonge voeren en, wonder boven wonder, ook de Koolmees blijft de jonge Pimpelmeesjes voeren. Het gebeurt

zelfs dat de Pimpelmees en de Koolmees beiden op het stokje voor het nestkastje zitten in afwachting van wie het eerst naar binnen mag. Eén ding is zeker, de jonge Pimpelmezen komen niets te kort.

Op donderdag 21 mei, nota bene op Hemelvaartsdag, zijn de jonge mezen uitgevlogen. Helaas hebben we, omdat we niet thuis waren, niet kunnen zien hoeveel jongen het waren. Resumerend hebben we dit jaar wel heel erg genoten van deze gebeurtenissen rond ons nestkastje. Kennelijk zijn er, net als bij mensen, ook weleens mezen die vreemd doen!!!

Noot van Dick Jonkers

Kool- en Pimpelmezen voeren af en toe jongen in het nest van de andere soort. Dit gedrag is ook bekend van de Pimpelmees bij de Glanskop. de Staartmees (!) bij de Pimpelmees, de Winterkoning bij een Koolmees en omgekeerd. Zo ook van een Gekraagde Roodstaart bij de Koolmees en de Winterkoning bij een Pimpelmees.

Samen voor de Patrijs

Is dit een voorbeeld voor het Gooi en omstreken?

R.G. (Rob) Moolenbeek

Doel is om het Nederlandse cultuurlandschap en de bijbehorende biodiversiteit van flora en fauna te herstellen. Daartoe proberen diverse partijen onder auspiciën van de Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek en de wildbeheerseenheid Aalten e.o. onder andere het Achterhoekse landschap aantrekkelijker te maken voor de laatste paren Patrijzen.

In overleg met boeren worden hoekjes en delen van weilanden ingezaaid met wildbloemmengsels en vindt er extensief beheer plaats. De boeren worden vaak gecompenseerd met subsidiegelden. In Aalten en omgeving is het aantal paren aanzienlijk gestegen. Ook in omliggende gebieden wordt dit voorbeeld gevolgd en uitgevoerd. De kruidenrijke akkerranden en graanstoppelevelden die hierdoor ontstaan, bieden beschutting en broedgelegenheid, maar ook een rijkdom aan zaden en insecten. Andere soorten, zoals de Geelgors en de Groenling en veel

bijensoorten en vlinders, profiteren van deze gebieden. Zou zo iets ook nog in het Gooi en omstreken kunnen? Helaas, ik denk dat het een utopie is. Tot in de jaren 80 van de vorige eeuw kwamen er nog Patrijzen voor op de Gooise heidevelden en engen (Jonkers et al., 1987:187-188) en incidenteel in de Eempolders en iets meer in het noordwestelijke deel met o.a. de Bloemerdalerpolder, Noordpolder en Muiderberg. Het wordt in die jaren een schaarse broedvogel genoemd. In de jaren 60 van de vorige eeuw zag ik groepen tot 40 exemplaren langs de Erfgooiersstraat op de Westerheide en vooral ook in het ruige afgegraven gebied achter de hockeyvelden van Be Fair, bij de Bussummerheide, nu sportcomplexen en golfterrein.

Vermoedelijk is de soort begin jaren 80 uitgestorven in het Gooi en in de omliggende gebieden. Hiervoor zijn diverse oorzaken aan te wijzen, maar

natuurlijk is de stedelijke uitbreiding en de toename van mensen de hoofdoorzaak. De gebieden worden te klein om moeilijke periodes in het jaar te overleven. Uitzetten, zoals het GNR met Korhoenders heeft geprobeerd, is eveneens zinloos.

Thans zou met het grote aantal hondenuitvoerders elke poging zinloos zijn. De laatste broedparen Wulpen werden de hele dag opgejaagd door loslopende honden en stierven hier uit. Overall lopen nu honden en de eigenaren vinden dat die het recht hebben, vaak en bijna overal, los te mogen lopen. Ook al is het maar een deel van het jaar, bodembewoners krijgen in bos en hei geen rust meer. Hazen komen in bosgebieden nauwelijks nog voor. Kortom, het Gooi en omstreken is volstrekt onbewoonbaar geworden voor Korhoenders, Wulpen en PATRIJZEN. Jammer, maar dat is de realiteit! Er zullen nog diverse soorten volgen, hierbij denk ik aan de Veldleeuwerik en...

Patrijzen | Yvette Kusters

In memoriam Yolande Bosman

Marijke de Graaf

Op 1 mei 2020 is Yolande Bosman overleden. Yolande en Fred van Klaveren waren voor velen een onlosmakelijk duo. Helaas is aan haar leven een einde gekomen. Een leven dat voor een groot deel stond in het teken van de natuur. Yolande hield van de natuur en verdiepte zich in haar vele facetten.

In een interview (Korhaan jaargang 42 nummer 1) zei ze heel treffend dat kijken, luisteren en leven in de natuur een vorm van mediteren is. Het is rustgevend, je concentreert je op de dingen buiten jezelf. Je leert om te 'zijn'. Weloverwogen en met aandacht. Tijdens de najaarsvergadering van de Vogelwerkgroep in 2008 kreeg zij een oorkonde uitgereikt voor haar verdiensten. Zij werkte veel mee aan tellingen zoals broedvogelonderzoek en huiswaluw tellingen.

Ook heeft zij jarenlang wekelijks op de trektelpost in het Corversbos gestaan. Voor Sovon telde zij ganzen en deed mee aan de waterwildtelling.

Maar niet alleen vogels hadden haar belangstelling. Zij telde vlinders en libellen voor Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat.

Op het terrein van paddenstoelen-onderzoek heeft zij zich ontwikkeld tot een deskundige en deed zij mee aan wetenschappelijk onderzoek.

Wij verliezen met Yolande een gepassioneerde natuurliefhebber en een lieve vrouw.

Nestkasten als hulp bij bestrijding van eikenprocessierupsen

Dick A. Jonkers

In de zomer van 2019 kregen huisartsen te maken met gezondheidsklachten van duizenden mensen, die veroorzaakt bleken te zijn door de activiteiten van zeer grote aantallen eikenprocessierupsen. Een en ander vroeg om een krachtdadig optreden. Vooral ook, omdat op basis van de toen aanwezige dichtheid van de Eikenprocessiev�inder in 2020 opnieuw veel hinder werd verwacht. Nog voor het eind van de eerdergenoemde zomer kwam door toedoen van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) het 'Kennisplatform Processierups' tot stand. Eind september verscheen de 'Leidraad Beheersing Eikenprocessierups'. Gemeenten kwamen in actie.

Boosdoener

De veroorzaker van de plaag is de Eikenprocessiev�inder, een weinig opvallend klein nachtv�indertje. Het oorspronkelijke verspreidingsgebied van het dier bevindt zich in Zuid-Europa; van daaruit is de soort in sneltreinvaart opgerukt. Voor 1980 was het voorkomen in Nederland nog niet vastgesteld. De naam geeft al iets prijs over dit insect. De waardbomen van de v�inder zijn eiken. Daarin vindt hij wat hij voor zijn voortplanting en groei nodig heeft. Het zijn hoofdzakelijk Europese zomer- en wintereiken die de voorkeur genieten. Amerikaanse eiken en andere eikensoorten zijn veel minder in trek. De v�inders zetten hun eitjes af op beschutte plekjes. Hun nakomelingen worden Processierupsen genoemd, omdat zij als een stoet door de bomen kruipen. Het massale optreden leidt tot plaagvorming. Zij vreten blad, waardoor de gastboom in meer of mindere mate kan worden aangetast. De rupsen zijn actief in de maanden mei, juni en juli. Zij zijn behaard en een deel van die haargroei bestaat uit microscopisch kleine pijlvormige brandharen. Zij fungeren als een afweermecanisme tegen vijanden. De brandharen kunnen door allerlei oorzaken in de atmosfeer terechtkomen en problemen veroorzaken bij mensen, zoals heftige huid- en slijmvliesontstekingen. Ook huisdieren en vee kunnen, wanneer zij in contact komen met de rupsen, nadelige gevolgen ondervinden.

Biologische bestrijding

Er zijn diverse manieren om de overlast die de rupsen geven te verminderen, waardoor de plaag kan worden ingedamd. Een ervan is het inzetten van natuurlijke vijanden. Dat zijn er nogal wat. Maar liefst 16 vogelsoorten, 13 soorten insecten en geleedpotigen en één zoogdiersoort nuttigen Processierupsen. Toch zijn zij met zijn allen niet in staat om het aantal rupsen op een zodanig laag niveau te brengen, dat overlast verdwijnt. De BEL-gemeenten (Blaricum, Eemnes en Laren), alle drie liggend in het onderzoeksgebied van de Vogelwerkgroep, besloten elk om maar liefst 250 nestkasten voor kleine holenbroeders op te hangen. Zij zijn niet de enige. Verspreid over het hele land zijn nog veel meer van dergelijke acties ondernomen. Kool- en Pimpelmezen zullen de talrijkste bewoners worden. Er zullen ook nog kasten voor Ringmussen worden aangebracht en speciale kasten voor vleermuizen. Het is de bedoeling dat de nestkastbewoners samen met andere dieren de rupsenplagen gaan bestrijden.

Nestkastfabricage

De nestkasten zijn gemaakt van het hout van de Douglasspar. Ze zijn blank en dus niet geïmpregneerd met carbolineum of beits. Onbehandeld heeft het hout een levensduur van 10-15 jaar. Opvallend is het ontbreken van dakbedekking met asfaltpapier, bitumen of zink als bescherming tegen het binnendringen van

Eikenprocessierups | Henk van Bork

regen. De schuin aflopende deksel naar de stam bevordert dit proces. Schoonmaken na gebruik lijkt alleen mogelijk te zijn door het met een parkerschroefje gemonteerde plankje met het invlieggaat aan de voorzijde te verwijderen. Reinigen is noodzakelijk, o.a. om vervuiling en vestiging van nestparasieten te voorkomen. De opdrachtgever en de fabrikant hebben geen goede werktekening gebruikt en kennelijk geen overleg gehad met deskundige nestkastenbouwers (van de VWG het Gooi). Een steekproef wees uit dat de afstand tussen de kasten op veel plaatsen waar ze zijn opgehangen te klein is. Die moet minimaal zo'n 20 m bedragen om onderlinge concurrentie te vermijden. Ook blijkt dat er nogal wat op de zuidkant zijn aangebracht, waardoor het in de kast door de zon veel te heet kan worden. We zullen zien of onze gevleugelde holenbroeders voldoende gebruik maken van de aangeboden nestgelegenheid en of hun bijdrage enig gewicht in de schaal legt. Jammer is eveneens dat de kasten in de drie BEL-dorpen laat zijn bevestigd. Dat was in een periode dat de territoria al waren gevormd. Een en ander verdient geen schoonheidsprijs.

Het is nu eind april en de eerste Processierupsen zijn al signaleerd. We volgen het met belangstelling!

Aanvulling Eikenprocessierups bestrijding

R.G. (Rob) Moolenbeek

Op de landgoederen Schaep & Burgh en Boekesteijn in 's-Graveland zijn door het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) in samenwerking met Natuurmonumenten ook een 100-tal nestkasten opgehangen. Ronald Beskers, onze nestkastenexpert, heeft mij gevraagd om de nestkasten op Schaep & Burgh te controleren. Veel van deze kasten zijn op ca. 1 m hoogte opgehangen. Of dit in deze drukbezochte gebieden tot extra verstoring zal leiden kan pas aan het eind van het seizoen gemeld worden. Op het bij vogelaars bekende Bergse Pad tussen Ankeveen en Nederhorst den Berg zijn ook ca. 15 houtbeton kasten opgehangen door het Waterschap. Ook veelal in eiken en vermoedelijk bedoeld om een natuurlijke bestrijding door mezen te bevorderen.

Nestkast op Schaep & Burgh met sticker van NIOO en Natuurmonumenten

BREEK ME DE SNAVEL
NIET OPEN!!

Veel te laat opgeleverd. Lekkage. Onpraktisch om schoon te maken. Bloedheet omdat de ingang op het zuiden ligt. De buren zitten veel te dichtbij en er is geen rups te bekennen omdat ze hier vorig jaar met gif gespoten hebben. Floorde bovendien dat ze volgende week waarschijnlijk WÉÉR komen spuiten.

Hoe bevalt je nieuwe woning?

d.

04-05-2020

Mutatie 'bruin' in de Eempolder

3 april 2020 afwijkende Brandgans in de Eempolder | Bert van den Broek

Een afwijkende, lichte gekleurde Brandgans (de mutatie 'bruin') in de Eempolder

R.G. (Rob) Moolenbeek

Een van mijn vele hobby's is het aflezen van gekleurde ganzen in ons werkgebied (zie in dit nummer ook het artikel over de afwijkende Kolgans). Voornamelijk doe ik dit in de graslanden rond het Naardermeer, maar af en toe maak ik een uitstapje naar het 'ganzen-eldorado' de Eempolders. Hier zitten 's winters vele honderden Kolgans en soms duizenden Brandgans. Zo rond half maart, begin april, zijn de meeste trek ganzen rond het Naardermeer verdwenen en ligt een 'rondje' Eempolder voor de hand. Zo ook op 3 april 2020. Het weer was redelijk maar er was nog een straffe koude wind. Het weidevogelreservaat in het noordoostelijke deel zat vol baltsende Grutto's, Tureluurs en nog wat Kemphanen. Maar ook nog een paar

duizend Brandgans. Tellen was niet echt mogelijk want de grote aaneengesloten groep zat te ver weg. Wel zaten er her en der wat kleinere groepen (tot 60 exemplaren) langs de Noord Ervenweg. Het lukte me om van een zestal vogels de gekleurde pootring combinatie af te lezen. Het betrof dit keer geen in Rusland geringde vogels maar Brandgans gevangen in de Eempolders bij Eemnes en Bunschoten door de zogenaamde 'ganzenflappers'. Bijna aan het eind van de Noord Ervenweg sprak ik een vogelaar (naar later bleek Bert van den Broek) aan met een grote telelens stekend uit zijn raam. "Ook ringen aan het aflezen" vroeg ik. "Nee", zei hij, "ik fotografeer vogels en iets verderop zit een hele aparte, licht gekleurde Brandgans". Ik reed honderd meter door en jawel, in een groepje van

circa 30 Brandgans liep een wel heel bijzonder gekleurd exemplaar. Ik maakte een korte beschrijving van de vogel en reed snel weer terug naar de fotograaf. Gelukkig stond hij er nog en ik vroeg of hij van deze afwijkende Brandgans foto's had gemaakt? Dat bleek zo te zijn en aan het eind van de middag vond ik een mailtje mét foto's in mijn mailbox. Zoals u kunt zien, prachtige foto's. Bij zo'n afwijkende vogel ga je je afvragen "wat is hier mis gegaan?" Natuurlijk geen albino want die is geheel wit met rode ogen. Leucistisch was hij eigenlijk ook niet, omdat dan een deel van de veren geheel wit moet zijn. Als je de artikelen van Van Grouw (2000; 2013) erop naslaat kom je uit op wat hij in de publicatie van 2000 noemt: de variant 'grijs', en in het latere artikel: 'dilution isabel' of 'dilution' pastel. Dit

wil zeggen dat de zwarte veren zilvergrijs zijn geworden. Het is een verschijnsel dat veroorzaakt wordt door vermindering van het pigment melanine of eumelanine. Een berichtje van Hein van Grouw (conservator bij het Brits Museum in Londen; email 6 april 2020) bracht de oplossing. Volgens hem is het de mutatie 'bruin'. Bij deze mutatie vindt er een zwakkere oxidatievorm van het pigment eumelanine plaats. Bij volledige oxidatie worden de veren zwart. Door zonlicht zijn de veren bij deze Brandgans verder verbleekt. En is deze vogel al eerder door andere vogelaars waargenomen? Op het web vond ik een afbeelding van mogelijk dezelfde vogel genomen op 8 april 2008 in Friesland (zie: <https://www.agefotostock.com/age/en/Stock-Images/Rights-Managed/BWI-BS205596/1>). Zoekend op waarneming.nl zag ik dat Buddy van Nieuwenhoven deze vogel op

27 maart 2020 ook al op de foto had gezet in de Eempolder. Frappant is verder dat op 27 maart 2020 een tweetal nagenoeg gelijk lijkende Brandgans in de Brabantse Biesbosch werden waargenomen (waarneming.nl). Deze twee misten echter de kleurverandering van borst naar hals en waren dus meer egaal grijs.

Vermeldenswaardig is ook nog dat in februari 2019 een 'soortgelijke' Brandgans werd waargenomen in Noordwest Ierland (zie <https://www.irishtimes.com/news/environment/what-s-this-albino-creature-seen-on-the-erne-estuary-readers-nature-queries-1.3769529>). Deze vogel was echter in 2016 geringd in Zuidwest Schotland en kan dus niet de vogel uit de Eempolder zijn.

Mocht u deze afwijkende Brandgans komende winter spotten, dan houd ik me aanbevolen om dat te horen.

Literatuur

- Van Grouw, H., 2000. Kleurmutaties bij vogels. *Het Vogeljaar* 48: 6-10.
- Van Grouw, H., 2013. What colour is that bird? The causes and recognition of common colour aberrations in birds. *British Birds* 106: 17-29.

Summary

On April 3, 2020 a light coloured barnacle goose was observed in the Eempolder, Eemnes, the Netherlands. It turned out to be a goose with mutation 'brown'.

3 april 2020 afwijkende Brandgans in de Eempolder | Bert van den Broek

Een noot-o-maat

Paul van der Poel

Nu de bomen in de wijk in Huizen waar wij wonen ouder worden, hakken Grote Bonte Spechten op sommige plekken hun nestholte uit. Daardoor komen de laatste jaren deze spechten dagelijks in onze tuin om van het voedsel dat we de vogels bieden te eten.

In september rapen we hazelnoten op plaatsen waar ze anders kapotgereden worden. 's Winters stoppen we dan de hazelnoten in de groeven van de bast van een geknot boompje in een hoek van de tuin. De ene keer wordt de noot ter plekke open gehakt, de andere keer in een van de smidsen in takken en stammen van bomen rond ons huis.

Om niet continu de voorraad te moeten aanvullen, hangt er tegenwoordig een dop van een kokosnoot als een soort 'noot-o-maat' die dagelijks gevuld wordt.

Net als met een smidse met dennenappels verwijdert een specht niet de leeggegeten dop, maar klemt na geland te zijn de noot tegen de borst om de smidse weer gereed te maken.

Op een dag bewerkte een mannetje Grote Bonte Specht een noot in een smidse in een tak van een boom naast onze woning. Het kereltje had niet in de gaten dat een Ekster vanuit de dakgoot het tafereel in de gaten hield.

Toen de noot opengehakt was verjoeg de Ekster de specht en at snel de bolster leeg. De volgende keer dat de spechtenman om een nootje kwam naderde hij omzichtig de noot-o-maat om zeker te zijn niet door een Ekster verrast te worden.

Al met al blijft het eindeloos genieten van vogels rondom je huis!

Zelfbediening bij de noot-o-maat

Even tegen de borst klemmen

*Foto's | Paul van der Poel
Plaatsen van de hazelnoot*

Vogeltreffers

van Iwan Vermeij

Vijf jaar geleden zijn mijn echtgenoot en ik begonnen met vogelfotografie. De interesse in het fotograferen van deze gevederde vrienden was bij mij al langer aanwezig. We monitoren ook actief weidevogels en we mede-inventariseren vogels op en nabij 'De Dode Hond'. Meestal trekken we er op maandag bij weer of geen weer op uit. De afgebeelde vogels zijn dit jaar gefotografeerd in het Gooi of de Eempolder. Zoals op deze pagina de Roodsterblauwborst die hier een paar dagen bivakkeerde.

De behendige Baardman ♂ is altijd een lust voor het oog.

Deze Grote Karekiet zat weken bij de waaien aan de zomerdijk in de Eempolder. Helaas werden zijn lokroepen niet beantwoord.

Zeearenden

Met z'n tweeën de omgeving verkennen.

De Zeearenden hebben ons lekker bezig gehouden de afgelopen jaren. Bij de eerste inventarisatie van 'De Dode Hond' in 2017 kwamen we de 1ste en 2de jaars vogels tegen. Maar aan het einde van de winter in 2018 voelden we nattigheid toen twee adulte vogels zich regelmatig lieten zien. In die koude maart maand hebben we een paar dagen gemonitord en de rest van het verhaal is bekend. Op verzoek van o.a. Jan Roodhart van Natuurmonumenten hebben we met Dirk Prop en Dick Jonkers de afgelopen twee jaar het nest geïnspecteerd en naar bewijs gezocht of het nest bewoond was. Dit om eventuele nodige beschermingsmaatregelen te kunnen treffen.

Bijna volwassen jong van de Zeearend. Foto genomen uit de boom ernaast.

Het Zeearend jong is nu één jaar oud en bezoekt tot onvrede van de ouders soms nog het nest

Tijdens het uren geduldig wachten op een rondvliegende Cetti's Zanger kwam deze Roerdomp aangeslopen

Mutatie 'bruin' in de Overscheense Polder

Een melkchocolade-kleurige Kolgans (mutatie 'bruin') in de Overscheense Polder

R.G. (Rob) Moolenbeek

Op dinsdagmiddag 21 januari 2020 reed ik door de Overscheense Polder. Het was mistig en er waren ruim 600 Kolganzen met enkele tientallen Brandganzen en Grauwe Ganzen aan het grazen op het nog door een boer beheerde stukje weiland boven het Naardermeer. Ik was op zoek naar ganzen met genummerde halsbanden, maar helaas, ik zag er geen. Wel viel mijn oog op een lichtgekleurde gans. Zou het een soepgans¹ zijn? Ik reed de auto wat dichterbij en tot mijn verbazing was het een Kolgans. Een adulte (dus na 2de kalenderjaar) Kolgans met gewoon een witte bles rondom de snavel en donkere vlekken op de buik. Ook de kont was wit maar de overige veren waren melkchocolade bruin.

De slagpennen waren nog iets lichter en bijna vuilwit. Ik dacht 'even zoeken' op het internet waar en of deze vogel eerder was gezien, maar helaas. Op het internet kon ik niets vinden over een bruine Kolgans. Ik vermoed dat dit de mutatie 'bruin' is. Bij deze mutatie vindt er een zwakkere oxidatievorm van het pigment eumelanine plaats (Van Grouw, 2000). Het is een mutatie die bij veel vogels kan voorkomen. Mocht u deze 'vreemde vogel' zien, dan hoor ik dat graag en mocht u fotograaf zijn dan zou een foto helemaal geweldig zijn.

¹ Een soepgans, tamme gans of een parkgans (*Anser anser form domestica*) is een gedomesticeerde variant van de Grauwe Gans (*Anser anser*) of de zwaangans (*Anser cygnoides*)

Literatuur

- Van Grouw, H. van, 2000. Kleurmutaties bij vogels. *Het Vogeljaar* 48: 6-10.

Summary

On January 21, 2020 a milk-chocolate brown (mutation brown) White Fronted Goose was observed in the Overscheense Polder, Naarden, the Netherlands.

Melkchocolade bruine Kolgans | Doortje van Dijk

d.

Duurzaam bouwen in de vogelwereld

Paul van der Poel

Spechten zijn de timmerlieden van het bos en voorzien vaak in nestgelegenheden voor andere soorten.

Eind 2005 kwam ik in Huizen wonen en ik ontdekte in het voorjaar van 2006 dat een Boomklever een oud nest van de Grote Bonte Specht in een eik benutte op de Huizer Eng. De jaren daarna werd tot en met 2014 deze holte steevast door de boomklever benut.

In het jaar 2015 – het jaar van de Grote Bonte Specht van onze Vogelwerkgroep – bezette uitgerekend de Grote Bonte Specht weer deze nestholte! De twee volgende jaren was de woning weer voor de Boomklever.

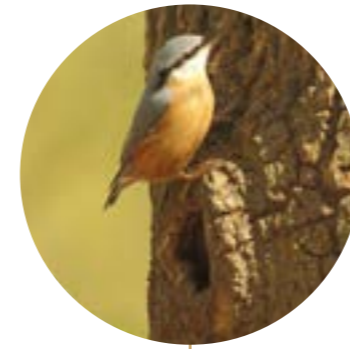
Tevergeefs floot ik in 2017 en 2018 in het voorjaar in de buurt van de eik in de hoop respons te krijgen. Deze jaren liet de Boomklever echter verstek gaan. Groot was mijn vreugde toen ik dit jaar op 28 maart op weg naar de Klapekster op de Tafelbergheide een Boomklever hoorde zingen.

Na even meegefloten te hebben kwam het vrouwtje uit de holte tevoorschijn. Op 3 april herhaalde ik het lokken door te fluiten, maar groot was mijn verbazing toen er een vrouwtje Koolmees uit de nestholte kwam! Op 6 april ben ik een paar uur gaan posten bij het nest. Eerst kwam een paar Pimpelmezen de nestholte verkennen, die echter meteen door de Boomklever werden weggejaagd. Al zingend kwam man Koolmees dichterbij en even later deponeerde zijn vrouw een takje in de nestholte. Al snel keerde ze terug met een takje dat te groot was om zonder kunst- en vliegwerk naar binnen te brengen. Op het moment dat het leek te gaan lukken kwam man Boomklever als een speer naar beneden en joeg haar weg. Daarna kwam vrouw Boomklever met een snavel verse “specie” om de binnenrand van de holte te bepleisteren. De dagen daarna speelde deze taferelen zich nog diverse keren af, waarbij vrouw Koolmees nestmateriaal van de Boomklever eruit gooide en takjes en mos binnenbracht

tot ze iedere keer weer voor geruime tijd verjaagd werd door de Boomklevers. Boomklevervrouwtjes hebben een zware taak omdat zij niet alleen eieren moeten produceren, maar ook het nest in orde moeten maken. Man Boomklever kwam diverse keren nestmateriaal aanbrengen, maar als vrouwlief niet aanwezig was, liet hij blaadjes wegwarrelen en werd metselmateriaal achtergelaten op de nestrand of tegen de stam. Een keer zag ik hoe vrouw Boomklever een prop metselspecie in de schors stopte en later beetjes daarvan ophaalde om te verwerken. Op 14 april kwamen de koolmezen voor de laatste keer enigszins in de buurt, maar ze kregen geen kans meer bij de nestholte te komen doordat man Boomklever fanatiek de boom verdedigde.

Zo ziet het er naar uit dat een nieuwe generatie Boomklevers op stapel zal worden gezet in deze oude woning. Ik ben benieuwd hoe lang deze woning in de toekomst nog gebruikt zal worden.

Boomklever ♂ | Paul van der Poel

30 maart 2020
Boomklever bij de nestholte Huizer Eng.

6 april 2020
Het lukt de Koolmees bijna om een takje naar binnen te krijgen.

9 april 2020
Vrouw Boomklever met metselspecie

9 april 2020
Man Boomklever heeft Koolmees verjaagd en houdt de boel in de gaten.

9 april 2020
Vrouw Koolmees verwijdert nestmateriaal van de Boomklever.

11 april 2020
Vrouw Koolmees wacht met mos op mijn fietsstuur tot de Boomklevers weg zijn.

11 april 2020
Vrouw Koolmees kijkt met nestmateriaal toe hoe vrouw Boomklever metselspecie aanvoert en verwerkt.

14 april 2020
Man Boomklever brengt nestmateriaal.

Een zeer bijzondere vangst van een boerenzwaluw

R.G. (Rob) Moolenbeek

Heden ten dage is bekend dat Boerenzwaluwen 's winters niet in de modder kruipen maar een lange trektocht ondernemen naar Afrika. Dit weten we omdat we sinds 2011 vogels ringen in Nederland. Ook in het Gooi e.o. ringen we jaarlijks vele honderden oude en jonge Boerenzwaluwen. We volgen daarmee de stand, de mogelijke doodsoorzaken en de verspreiding.

Inmiddels weten we aardig wat. We krijgen jaarlijks meldingen van terugvangsten uit België, Frankrijk en Spanje. Maar hierna komt Afrika en dan worden de meldingen schaars. De eerste vondst van een Nederlandse Boerenzwaluw ten zuiden van de Sahara betrof een op 28 juni 1939 als nestjong geringd exemplaar uit Oud-Loosdrecht. Deze zwaluw werd gevonden op 5 oktober 1939 en aangetroffen in het toenmalige Belgisch Congo, nu Congo-Kinshasa (informatie Stichting Hirundo). Een afstand van minimaal 6496 km legde deze jonge vogel af. Er zijn inmiddels ook terugmeldingen van Nederlandse Boerenzwaluwen uit Zuid-Afrika, een afstand van meer dan 9000 km.

Behalve dat er in Nederland vogels worden geringd, beschikken we het laatste decennium ook over geolocators die worden aangebracht (zie in de vorige *Korhaan* het artikel van Schippers & Van den Berg over geolocators bij de Kleine Karekiet). Daardoor kunnen we in veel kortere tijd heel veel aanvullende informatie te weten komen. Zo is nu bekend dat vanwege enorme zandstormen in de Sahara de terugtrek van Boerenzwaluwen grote hinder en vertraging kan oplopen. Dit heeft extra sterfte en/of twee tot drie weken latere aankomst in Nederland tot gevolg. Ook zal de bevolkingsexplosie in Afrika de komende decennia grote negatieve gevolgen op trekvogels hebben (zie het themanummer van *Limosa* getiteld *Sahel*, 2019). Tegelijkertijd moeten we ook de hand in eigen boezem steken en het huidige vol bouwen van Nederland niet vergeten.

Om een beter inzicht in de Afrikaanse winterblijfplaatsen te krijgen werd op instigatie van Vogelbescherming Nederland in 2007/2008 gestart met het 'Zambia Barn Swallow Project'. Doel was vooral om de slaappleatsen in kaart te brengen en de lokale bevolking educatie over zwaluwen te geven. Dit project duurde tot 2013/2014 en totaal werden er in al die jaren in Afrika meer dan 25.000 Boerenzwaluwen geringd. Uitvoerige verslagen kunt u vinden op de website van de Stichting Hirundo. In 2013/2014 werden er in Zambia 2524 Boerenzwaluwen geringd.

Op 23 januari 2014 ringde Bennie van den Brink, de grote 'motor' achter het Boerenzwaluwenonderzoek in Nederland, op een slaappleat bij de Mafundzalo Ranch, Kabwe, Zambia een Boerenzwaluw (na 1kj) met ring AU 81175. Die vangst kreeg een heel interessant vervolg. Op 21 juli 2019 ving Harry de Rooy op de slaappleat in Oud Valkeveen een volwassen mannetje. Ik las de ring VT Arnhem AU 81175 af en wist dat deze vogel niet door ringers van ons ringstation geringd was. Enige tijd later werd gemeld dat deze vogel op 23 januari 2014 in Zambia geringd was. Dat is zo'n 7713 km verwijderd van Naarden. Deze zwaluw heeft dus in 2013 in ieder geval 8.000 km gevlogen, in 2014 tot en met 2018 jaarlijks 16.000 km en in 2019 in ieder geval weer 8.000 km. Totaal heeft deze vogel tijdens de voor- en najaarstrek bijna 100.000 km gevlogen: meer dan tweemaal de aarde rond! En dat voor een vogeltje van 18 gram! Dergelijke terugvangsten maken we natuurlijk niet vaak mee.

Boerenzwaluw | Wim Smeets

Boerenzwaluw | Jaap Bikker

Boerenzwaluw | Hugo Weenen

Jonge Boerenzwaluwen | Yvette Kusters

Jonge Boerenzwaluwen | Hans Hover

En weg zijn ze

Ronald Hermsen

Staartmees en Witkoppige Staartmees | Theo Steur

E-mail van een vriend uit Haren (Groningen)

*"Ha Ronald,
Al ruim twee weken heb ik Staartmezen op mijn balkon. Het begon met een groepje van drie, dat steeds heel gebroederlijk neerstreek op het stokje bij de pindakaas. Maar na een aantal dagen kwamen er nog een paar bij. Toen viel mij iets bijzonders op, eentje met een heel witte kop.* Die heb ik daarna op diverse dagen weer teruggezien. Inmiddels dacht ik dat ze echt vertrokken waren, maar nu net verschenen ze weer. Precies hetzelfde koppeltje als op de foto! Ze zijn zo sierlijk. Zowel qua verschijning als in hun dwarrelige manier van vliegen. En ze zijn nooit alleen."*

Een dag later zit ik aan mijn tafel te werken achter mijn laptop en kijk even op en uit mijn raam: twee Staartmeesjes op het iele boompje dat daar staat. Twee maar. Meestal zie je ze in grotere families snel en rusteloos foerageren onder het voortdurend uiten van ijle roepjes. Ik ben al lang blij: wat een leuke,

vertederende vogeltjes zijn het toch. Bolletjes op een steeltje. Ik denk dat de bedenker van de lolly heel goed naar Staartmeesjes heeft gekeken.

Rusteloos en vliegensvlug – maar niet schuw – draaien ze zich om het boompje. Ze fleuren deze grauwe regendag toch maar mooi op. En dat terwijl bij de eerste, snelle oogopslag hun kleuren niet eens goed tot me doordringen. Ze lijken zo wit als IJsland (in de winter). Wellicht is het misschien juist dat zuivere wit dat het grauw om hen heen opluistert, alsof ze uitgelicht voor een kleurloos decor zitten. Als mini-acrobaten balanceren ze op en hangen ze onder het draaddunne twijgje. Doordat ze even blijven 'hangen', zie ik nu ook prachtig hun kleurschakeringen: de roze-bruine waas op het buikje, het bruin-rozige op de schouder, de zwartachtige staartveren en de bruin- en zwarttinten op de vleugel. En weg zijn ze. Je weet dat het ieder moment kan gebeuren, maar het plotselinge verdwijnen komt toch altijd

onverwacht. Maar goed, het werd sowieso tijd om weer aan de slag te gaan. Vogels kijken is leuk, maar er moet wel brood op de plank komen.

"Als kleine ekstertjes vliegen ze door 't hout, balanceerend met hun lange staarten," schrijft Jac. P. Thijsse in Het Vogeljaar. Dat vind ik mooi gezegd, "als kleine ekstertjes". Een mooie, rake observatie. En dan dat petieterige snaveltje – 'snavel' is eigenlijk al een te groot woord, vind ik. Ongelooflijk dat ze daar ook nog insecten, rupsen en zaadjes mee weten te pakken. Het lijkt me zoiets als met afgekloven vingernagels een splinter uit je huid proberen te peuten. Toch lukt het ze blijkbaar, want ze zijn er nog. Al neemt de soort de laatste tien jaar wel met ongeveer vijf procent per jaar af (Sovon). Oorzaak onbekend, maar triest is het wel! Ik zou trouwens heel graag nog eens een Staartmezenest zien, Hoge School-nestbouwkunst heb ik me laten vertellen.

Staartmees | Wim Smeets

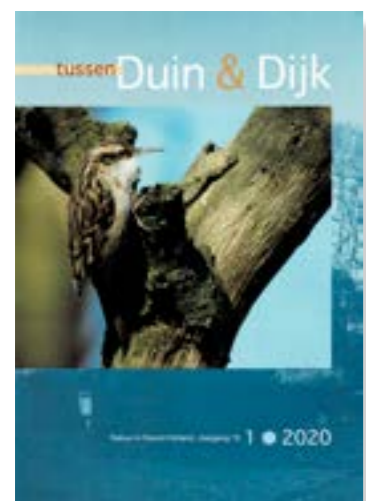
**Mijn vriend dacht/hoopte dat dit een Witkopstaartmees was, maar volgens meerdere ervaren vogelaars is het dit waarschijnlijk niet. Het wit van het kopje lijkt niet contrasterend en 'sneeuw wit' genoeg en tevens vanwege de vlekjes achter het oog en in de hals. Het wordt dan een Witkoppige Staartmees genoemd.*

Wat was interessant in de vogelbladen?

Samengevat door Paul Keuning

De Dompheorn jrg. 54(1), maart 2020

Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden. Uit het jaarverslag 2019 blijkt dat de nestkastgroep zich voornamelijk richt op uilen en Torenvalken. Alle uilensoorten deden het goed. Van de Ransuil, die niet in kasten broedt, is geen precies beeld bekend. De Torenvalken deden het uitstekend. De Zwarte Sterns hadden het moeilijk met 12 uitgevlogen jongen op 15 nesten. De mezen en Ringmussen hadden een zeer slecht jaar, ook waren verschillende kasten vernield. Voor Sovon wordt actief geteld op de Linge, bij Heukelum (MUS-telling); de Roekenkolonie bij het kasteel Heukelum wordt gekwantificeerd en er worden slaapplaatstellingen gehouden voor de Zilverreigers en de Aalscholvers. Opvallend dat het hoogste aantal Aalscholvers in december geteld werd, veel meer dan in februari of oktober 2019.

Tussen Duin & Dijk Natuur in Noord-Holland jrg. 19(1), 2020

Dook Vlugt uit Bergen ontdekte onder de nok van zijn eigen huis witte sporen van uitwerpselen. Reden om dat eens nader te onderzoeken. Vanaf 2017 zag hij 's avonds, gebruik makend van een krachtige zaklamp, een toenemend aantal

nokbewoners onder het dakbeschot. Het bleek steeds om Boomkruipers te gaan. Voor Sovon werkt hij het onderzoek verder uit.

Dutch Birding jrg. 42(2), 2020

Tijdschrift over palearctische vogels. Uit de inhoud: Long-eared Owls breeding on Madeira; Kleine Regenwulp bij Schagen januari 2020; een Seebohms Tapuit was vanuit Siberië het spoor bijster geraakt en in Den Haag terecht gekomen. Voor de Grijswangdwerglijster had je in november 2018 naar Monster moeten gaan. Bij de recente meldingen uiteraard de Grote Trap die deze winter bij Oostvoorne bivakkeerde, goed benaderbaar was en uitgerust met een zender.

Gele Kwikstaart uit 'De Grauwe Gans' | Corné Koopmans

De Grauwe Gans jrg. 36(1), april 2020

Vogel- en Natuurwacht Flevoland. Men kijkt terecht tevreden terug op het 35-jarig jubileum van de vereniging. Ton Eggenhuizen staat stil bij het groeiend aantal Cetti's Zangers, dat de vogelringers van Flevoland in handen kreeg. In 2019 waren dat 75 individuele vogels; het verschil in seksen blijkt niet alleen uit de vleugellengte, die bij mannetjes meestal groter is. De broedplek (vrouwjes) en de cloaca geven ook houvast om het verschil te zien. Een fraaie foto van een Gele Kwikstaart op gele tulpen, 1e prijswinnaar 'overall' in de fotowedstrijd. Annemarie Hooijmans timmert aan de weg om het Agrarisch Natuurbeheer in Flevoland van de grond te tillen onder het motto 'Van voedselakker naar vogelakker'. Tanja

Elzer ontdekte dat de vogelkijkhut bij de Lepelaarsplassen een prima plek is om vogelgedrag te observeren.

De Kruisbek jrg. 63(1), februari 2020

Vogelwacht Utrecht. De vraag waarop in het 'Jaar van de Wilde Eend' antwoord moet komen: "Is kuikenoverleving inderdaad de bottleneck voor deze soort?" Dit licht Erik Kleyheeg van Sovon toe. Kees Sietsma maakt duidelijk dat het beschermen van weidevogels in het Collectief Rijn, Vecht en Venen met zo'n 300 leden, bij elke boer opnieuw vraagt om maatwerk. Spitsbergen wordt 's zomers overspoeld door toeristen. Bij het lezen van het artikel van Henk Strietman over een jaloersmakende bootreis naar Spitsbergen, varend tussen de ijsberen, walrussen en de baardrobber, vraag ik mij af of hij ook last had van klimaatschaamte. Bram Rijkse heeft weer een aandoenlijke, met tekeningen geïllustreerde bijdrage over drie pogingen om de waarneming van een Kokardezaagbek, een verdwaalde Amerikaanse eend met kuif, aanvaard te krijgen bij de CDNA. De derde waarneming in november 2018 op de Haarrijnse Plas bij Vleuten wordt erkend. Struikelblok was steeds het pootringetje, dat niet met beeldmateriaal aangetoond kon worden. Toon Vernooij zag niet alleen een Siberische Tijftjaf, hij had het geluk er van dichtbij schitterende foto's van te kunnen maken. Nieuws in het kort: een in Schotland gezenderde Velduil maakte een reis via Frankrijk en Spanje naar Marokko. Zou die de weg terug weten te vinden?

Het Vogeljaar jrg. 68(1), 2020

Tijdschrift voor vogelstudie en -bescherming. Marcel Boer weet veelal uit eigen ervaring interessante details over de strandlopers te melden. Door die bijzonderheden gaan de strandlopers, die wij toch niet dagelijks zien in het Gooi, weer leven. Het gaat dan niet zo zeer over 'zoek de verschillen', maar

meer over hun eigenschappen in gedrag. De snippen zijn aan hun vluchtpatroon goed te onderscheiden: de Watersnip gaat er met een zigzag-koers vandoor, het Bokje vliegt in een langzame, rechtlijnige vlucht. Peter Waardenburg probeert helderheid te krijgen in de terminologie: broedvogel, broedgeval en territorium. In zijn opvatting is er pas sprake van een broedgeval, wanneer er minstens een ei gelegd is. Territoriaal gedrag impliceert nog geen broedgeval. Gerard Ouweeneel beschrijft hoe de eilanden van Tristan da Cunha stuk voor stuk vrijgemaakt worden van ooit ingevoerde ratten en muizen. Een forse klus. Jaap Kranenburg associeert vrijelijk met emoties die sommige vogels bij hem oproepen.

De Kieft jrg. 13(1), maart 2020

Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek'. D.J. Booij 'Broedvogelverslag 2019 van het Euverenweggebied-Z'. De ondertitel 'Van de laatste Grutto naar de eerste Cetti's Zangers' geeft de trend aan in dit mini-weidegebied, ingeklemd tussen de Coentunnelweg (A8) en de N246, net boven Westzaan. Nog één territorium van Grutto's en twee territoria van Tureluurs bevat deze polder. Met als nieuwkomers onder de 59 vogelsoorten met territoria van opvallende soorten: Halsbandparkiet, Stormmeeuw en twee paar Cetti's Zangers. Cor Wouda meldt een paar opvallende trends bij 12 jaar wintertellingen in de polder Westzaan. Hij maakt er geen geheim van dat tellen in de winter geen werk voor koukleumen is. De soep onderweg bij boerin Rutte maakt het draaglijk. Bij de Grauwe Gans valt op dat de aantallen, mede door het afvangen van ganzen, redelijk stabiel

blijven. De Smient is een echte wintergast, er is een geringe toename tot boven de 500 exemplaren. Mooi dat de Wulp de laatste jaren met zeker 150 vogels 'acte de présence' gaf. Arjan van Poecke laat weten dat de 'Zaanse Huiszwaluwen in 2019' uitermate succesvol waren. Dankzij een jubileumgift konden er veel kunstnesten opgehangen worden, maar het merendeel van de Huiszwaluwen broedde toch in een eigengebouwd nest.

Sovon-Nieuws, 2019/4

Vogelonderzoek Nederland. Theo Verstrael vraagt zich af hoe we omgaan met objectief verzamelde feiten, zoals bij het RIVM, maar ook bij Sovon, in een tijd van toenemende polarisatie. Wat gebeurt er als vooraf betrokken stellingen onze toekomst gaan bepalen, in plaats van besluiten op basis van onafhankelijk onderzoek en feiten? De lijst met succesvolle broedgevallen van zeldzame soorten is hoopgevend, het beschermen van vogels werpt zijn vruchten af. Opvallend dat de Brandgans met 654.000 exemplaren de talrijkste vogel was bij de Midwintertelling 2019. Rob Buiten trok een dag samen op met Joop Kleine, die uitgeroepen is tot vrijwilliger van het jaar 2019. Hij inventariseert al 39 jaar vogels op de Dwingelose Heide, een gebied van 4400 hectare, 8 bij 5,5 km. Joop Kleine pleit voor het 'vogelen met diepgang'. Daarmee bedoelt hij dat het tellen consequent en op eenzelfde manier uitgevoerd wordt. Zodoende krijg je oog voor veranderingen in soorten.

Vogels jrg. 39(2), 2020 Lente

Het blad van Vogelbescherming. Het is moeilijk om 65 pagina's in vijf regels samen te vatten. Wat mij aansprak is de opiniepagina van Kees de Pater 'Tijd voor een groene Mansholt'. In de jaren 60 schakelden we over op schaalvergroting. Daardoor werden we de op één na grootste voedselproducent van de wereld. En zo moeten we na deze coronacrisis boeren een wenkend perspectief bieden voor het verbouwen van voldoende gezond voedsel voor onze binnenlandse consumptie. Gewassen, die we dan wel zo verbouwen dat ook de bijen en de Geelgorzen er blij van worden. Lees ook Rob Buiten 'Blijf van die gifspuit af!' Het is zorgwekkend hoeveel

soorten gif er in dode zangvogels aangetroffen worden, aldus Nico van de Brink, toxicoloog aan de Wageningen Universiteit. En vergeet vooral niet te genieten van de beeldschone beeldreportage van de baltsende Futen gemaakt door Ruud van Beusekom.

De Tringiaan jrg. 42(4), december 2019

WVG Schagen e.o. met een fraaie Tureluurfoto op de omslag. Hans Dijkstra doet de verontrustende ontdekking dat bij de restauratie van de kerk in Sint-Maartensbrug in april 2019 de broedplaatsen van Gierzwaluwen verloren dreigen te gaan. Die nesten zijn wettelijk het hele jaar door beschermd. De auteur tekent bezwaar aan en de verbouwing wordt stil gelegd. Maar ja, een kerk zonder dakpannen op het dak, dat kan ook niet. Gierzwaluw bescherming Nederland kwam met een oplossing, waarbij het historische gebouw en de nesten gespaard werden: er worden in het nieuwe dak voorzieningen voor Gierzwaluwen opgenomen, een win-win situatie voor het kerkbestuur en de Vogelwerkgroep! H. Dijkstra maakt melding van 11 Ransuilen in een dorpje vlakbij Schagen. H. Wolfswinkel 'Stand van zaken bij de Huiszwaluwen', op een aantal plaatsen lijkt er sprake te zijn van toename, maar er kan geen totaalbeeld voorgeschoteld worden door het ontbreken van tellers in Schagen.

Het mysterie Raaf

“We hoorden een hoop kabaal buiten en gingen eens kijken wat daar toch aan de hand was. Bleek dat twee Raven luid korrend om een mannetje Havik duikelden”.

Hans de Vos Burchart en Margriet Hartman

De foto's in dit artikel zijn afkomstig van de Ravenwerkgroep

Jonge Raven in beuk

“De Havik op zijn beurt deed kekkerend schijnaanvallen richting de Raven. Hij bleek een prooi in zijn poot te hebben. In de schermutseling verloor hij zijn prooi en opeens was het stil. Een van de Raven pakte de prooi en verdween richting nest en de Havik taalde af.” Dit ooggetuigenverslag ontvingen wij (van de Raven Werkgroep Utrecht/'t Gooi) van een van onze waarnemers.

Toen ging er bij ons een lichtje branden. Zou dat de reden zijn waarom we zo vaak een Raven nest vlak bij broedende Haviken vinden? En verder denkend: zou de Raaf van het Spanderswoud om die reden op 140 meter hoogte op de tv-toren van het Mediapark Hilversum zijn gaan broeden? Daar huizen immers ook Slechtvalken. En als je eenmaal de vele prooiresten onder een roest-/nestplaats van Slechtvalken gezien hebt, weet je wat voor viespeuken dat zijn. Geweldig voer voor Raven én lekker voor de deur. Zo doordenkend: kunnen we dan ook binnenkort broedende Raven in de bebouwde kom verwachten? Bijvoorbeeld op de Vituskerk in Hilversum of op het provinciehuis, beide bekende plekken waar Slechtvalken broeden? Raven wonen immers ook in de Tower van Londen.

Of vluchtten de Raven toch zoals we eerst dachten voor mensen, Boommarters en Haviken die ieder jaar het nest verstoren of predatie op jongen of eieren? Is de tv-toren gewoon een veiliger plek? Zoveel vragen en zo weinig antwoorden. Nog veel te onderzoeken voor de leden van onze Raven Werkgroep Utrecht/'t Gooi.

Groote broedterritoria

Nog zo'n onderwerp dat we willen onderzoeken, is de grootte van de broedterritoria in onze regio. Het blijkt zeer lastig om te bepalen of je te maken hebt met een broedterritorium. In het verleden is het aantal broedterritoria nogal eens overschat. De territoria blijken veel groter dan men aannam.

Dit komt door de eigenschappen van Raven, die anders zijn dan van de meeste Nederlandse broedvogels. Jongen verzamelen zich in de herfst van het 1e-kalenderjaar in grote groepen, op zoek naar veiligheid, voedsel en een partner. In het boek *Mind of the Raven* van Bernd Heinrich (ISBN 9780061136054) staat dat mooi beschreven. Zo zijn er op de Veluwe groepen van 150-200 Raven gezien. Deze groepen bestaan uit jongeren en adulten die nog geen vast territorium

hebben veroverd. Het zijn geen vaste groepen. Soms verzamelen ze zich, maar vaak zwerven de Raven alleen of in kleine groepjes door het hele land. Dat kan jaren duren. Heeft een Raaf eenmaal een partner, dan gaat die op zoek naar een eigen territorium. Raven nemen meestal de tijd om vast te stellen wat een geschikt broedgebied is. Is er voldoende voedsel, zijn er goede nestgelegenheden, zijn die veilig en zijn er geen concurrenten in de buurt?

Ze komen daarbij ook in territoria van gevestigde broedparen. Hoe intensief die broedparen hun territoria verdedigen hangt vooral af van de voedselsituatie. De soort heeft een zeer gevarieerd menu, maar is toch afhankelijk van dood dierlijk voedsel. Denk dan aan verkeersslachtoffers, dode dieren na strenge winters of door ziekte, nageboorten van schapen en restanten van jachtwild.

Is er veel voedsel aanwezig dan zal het gevestigde broedpaar andere Raven een tijdje tolereren. Bij voedselschaarste (vlak voor het broedseizoen) zullen concurrenten echter weggejaagd worden. Als het er tenminste niet te veel zijn.

En dat lijkt precies de reden waarom de jongeren zich groeperen. Als je een Raaf of meerdere Raven kort of wat langere tijd in een bepaald gebied ziet, wil dat dan ook zeker nog niet zeggen dat je te maken hebt met een broedterritorium.

Een bezet nest vinden is dan het enige bewijs voor een broedterritorium. Dat is niet altijd eenvoudig, want de nesten zijn schaars en zitten vaak goed verstopt hoog in de kruin van een boom. Ook blijken Raven, in tegenstelling tot wat men vroeger dacht, als het broedsel in de ei- of jonge jongenfase mislukt is, vaak een vervolgnest te starten. Dit vervolgnest kan kilometers af liggen van het eerste nest. Als je twee nesten vindt, wil dat nog niet zeggen dat het twee broedparen zijn. Je kunt te maken hebben met een vervolgnest. Dus ook de datum van uitvliegen van de jongen is van belang bij het vaststellen van het aantal broedterritoria.

Op het kaartje op pagina 33 (*Gevonden territoria Raaf*) is aangegeven waar we in 2019 nesten gevonden hebben in Utrecht en het Gooi. Als je zo kijkt, zie je een zekere regelmaat: de onderlinge afstand tussen

de nesten is ongeveer 6 km. Vanaf 2014 vinden we 3 broedparen in het Gooi op locaties: 1. Naarden, 2. Spanderswoud/tv-toren, 3. Einde Gooi.

In de periode 2014-2019 zijn er 15 keer succesvol jongen uitgevlogen met een totaal aantal van zeker 41 (zie tabel). Dat is gemiddeld 2,73 jongen per succesvol nest. Het gemiddelde legbegin in die periode

was 26 februari en als we het extreem late vervolgnest van het Spanderswoud in 2014 buiten beschouwing laten is het gemiddelde legbegin 22 februari. Wil je meer weten over de afzonderlijke broedgevallen of de Raven Werkgroep, lees dan ons Jaarverslag 2019. Het staat op de website.

[Wil je meedoen? Meld je dan aan bij Hans: e-mail hansdevosburchart@ziggo.nl.](mailto:hansdevosburchart@ziggo.nl)

Opmerkingen bij onderstaande tabel:

- Spanderswoud 2014: vervolgnest zeer laat gestart op 6 april; 1e nest om onbekende redenen mislukt.
- Spanderswoud 2016: vermoedelijk zijn er jongen gepredeerd door Havik of Boommarter, want een deel van de nestbekleding hing uit het nest.
- Spanderswoud 2018: nest gepredeerd in jongenfase (nestvoering op de grond). Misschien (vervolg-)nest op tv-toren Mediapark Hilversum 1,6 km naar het oosten.
- Einde Gooi 2015: broedsel mislukt in jongenfase (storm?).

Jaar	Naarden	Aantal jongen		
		Spanderswoud	tv-toren	Einde Gooi
2014	≥3	2a		3
2015	≥2	3		-d
2016	≥2	1b		3
2017	?	3		3
2018	≥3	-c		5
2019	≥3		≥1	4

Wat aandacht verdient is het volgende: Zoals eerder aangegeven mislukken nesten van Raven nogal eens, vooral in de ei- en vroege-jongenfase. De bedoeling van dit stuk is niet dat nu iedereen lukraak nesten gaat zoeken of Raven op nesten gaat fotograferen. Wij, de leden van de Raven Werkgroep, houden ons aan de zorgvuldigheidseisen van het project Sovon Nestsuccesmonitoring en hebben daartoe het registratiebewijs met voorwaarden ondertekend. Raven zijn ontzettend slimme vogels en hebben nestbezoekers meteen bij het naderen in de smiezen. Ze zullen meteen afvliegen en alarmeren tot de indringer weg is, tentje of camouflagekleding ten spijt. Benader nesten alleen als het voor het onderzoek noodzakelijk is.

Kleurringproject

Ook het kleurringproject begint zijn resultaten te leveren. Een gekleurde Raaf E34, die in 2017 geboren is in het Spanderswoud bij Hilversum, heeft in 2019 minimaal twee jongen grootgebracht in het Amsterdamse Bos. In het 3e-kalenderjaar! Bijzonder vroeg voor een Raaf. Jonge Raven blijken grote afstanden af te leggen.

Zo is Raaf F11, in 2019 geboren in Beerschoten De Bilt, drie keer teruggemeld: op 2 januari 2019 op de vuilstort Barneveld, op 28 februari 2019 in een jongerengroep op de Midden Veluwe en op 16 maart 2019 op een kadaver bij Radio Kootwijk.

Raaf E22, in 2016 geboren in Heidestein bij Zeist, is vier keer teruggemeld: op 29 juli 2016 bij de Hooge Kampse Plas bij Groenekan (afgelegde afstand ca. 9 km NO), 22 september 2017 in een jongerengroep op de Midden Veluwe, waar hij ook op 10 oktober 2017 is gefotografeerd, en ten slotte op 10 september 2018 op de vuilstort bij Barneveld.

Dus mensen: zien jullie een Raaf met een (oranje) kleurring, probeer hem dan af te lezen. Liefst met foto. Daar helpen jullie ons onderzoek geweldig mee.

Bij het Ravenest van de tv-toren in Hilversum hebben we overigens in 2019 één jong gezien. Of dit jong ook is uitgevlogen weten we niet. Vlak voor het uitvliegen stormde het behoorlijk. Toch een kwetsbare plek. We zijn benieuwd wat er dit jaar gaat gebeuren. De Raven zijn er alweer gespot.

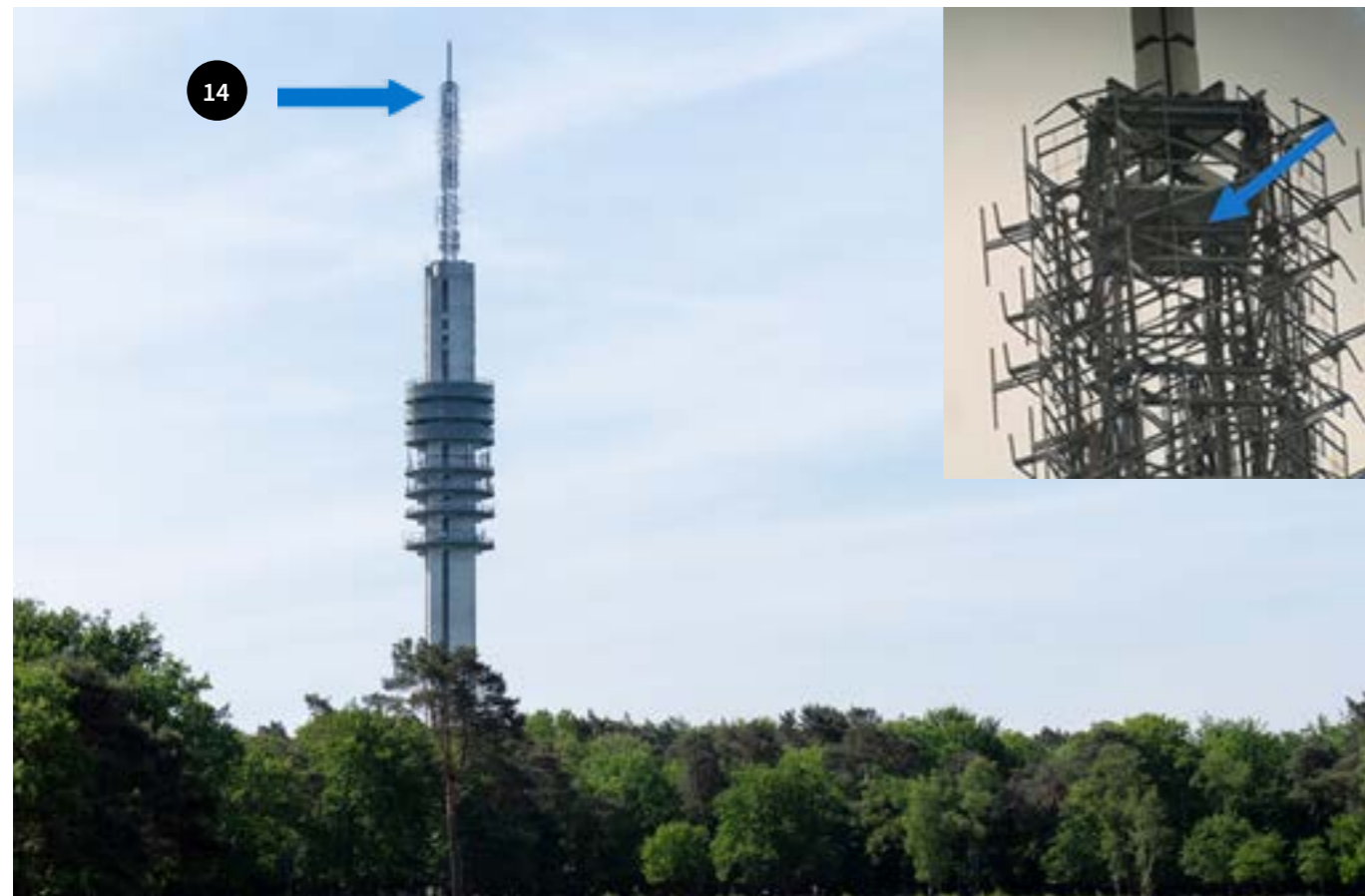

Het onvermijdelijke ringen

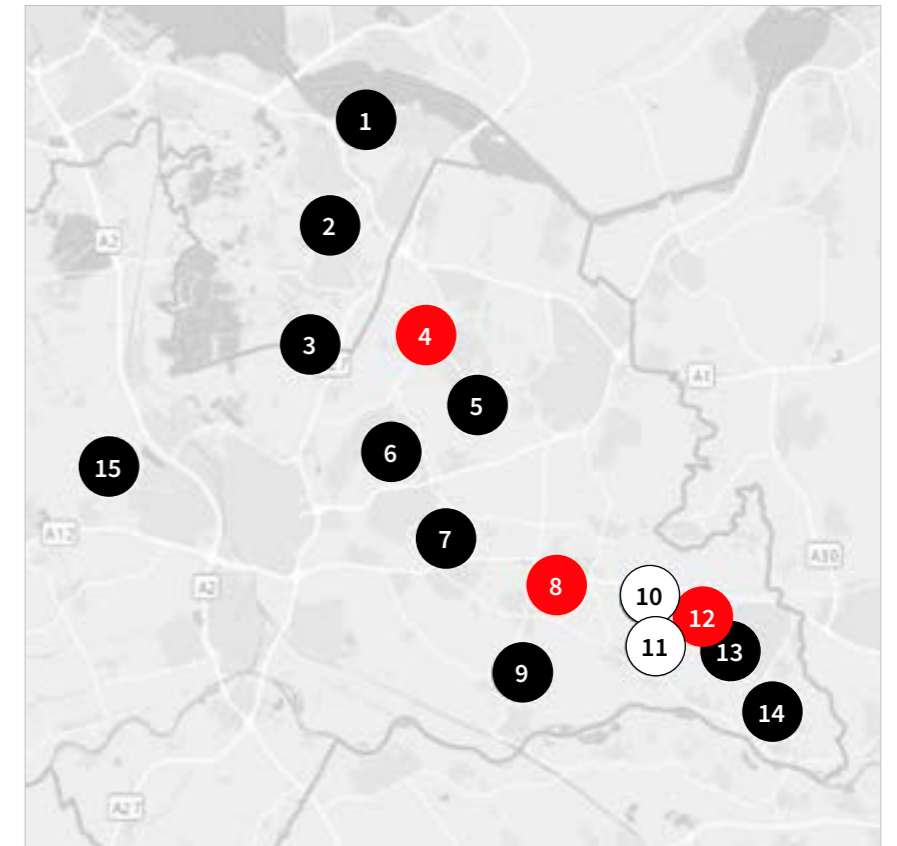
Ravenest in grove den (Heidestein)

Ravenest in tv-toren (Spanderswoud)

Gevonden territoria Raaf

1. Huizen - Naarden*
2. Spanderswoud*
3. Einde Gooi*
4. Paleis Soestdijk
5. Soestduinen
6. Biltse Duinen
7. Heidestein
8. Huis te Maarn
9. Langbroek
10. Leersumse Veld
11. Zuylensteine bos
12. Amerongense bos
13. Veendelaal
14. Remmerstein
15. Haarzuilens

* Werkgebied VWG

● succesvol nest ● mislukt nest ○ territorium

Ravenest in grove den (Amerongense Bos)

Tijdelijke sluiting moreel en financieel drama; definitieve oplossing is er nog niet

Vogelhospitaal Naarden wel weer open

Na ruim drie spannende en zware maanden, waarbij een opnamestop noodzakelijk was, is het Vogelhospitaal in Naarden weer open. Maar zorgen zijn er nog wel.

NAARDEN. Het zou een feestelijke bijeenkomst worden met wethouder Barbara Boudewijnse die de eerste vogel zou brengen. Maar vanwege alle coronaperikelen ging dat feest niet door. Het mag de pret echter bij de medewerkers van Vogelhospitaal Naarden niet drukken.

Door een veranderde werkwijze zijn alle gewonde, zieke of verweesde vogels weer welkom in het hospitaal aan de Burgemeester Jur. Visserlaan. Tot opluchting van het bestuur en de medewerkers. Beheerder Erik Bruinning is in een opperbeste stemming. Zijn mensen kunnen weer aan de slag en vogels kunnen weer geholpen worden. "Het was zwaar de afgelopen maanden in ons lege hospitaal. Elke keer sloeg de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) onze hoop weer de grond in, maar we zijn altijd strijdbaar gebleven. Dat loont nu". Het hospitaal sloot begin december de deuren, nadat de NVWA enkele overtredingen constateerde. Zo werden er onder meer medicijnen gegeven die alleen

een dierenarts mag geven. De medicatie werd daarom in beslag genomen en de medewerkers mochten geen gewonde vogels meer behandelen. In de maanden van sluiting hebben medewerkers en vrijwilligers van het Vogelhospitaal niet stilgezeten. Zo zijn Bruinning en het bestuur al sinds het eerste begin druk in overleg met de gemeenten uit het verzorgingsgebied, met name het Gooi en Almere, en met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) over een oplossing van de problematiek, waar wildopvangorganisaties continu tegenaan lopen. "Wij pleiten voor aanpassingen van de regels aan een werkbare realiteit en het ontwikkelen van een cursus voor medewerkers van opvanglocaties, zodat zij net als bijvoorbeeld veehouders diagnoses mogen stellen en dieren medicijnen mogen toedienen, zonder dat daar direct een dierenarts bij betrokken hoeft te worden", aldus Bruinning. Deze ontwikkeling is echt noodzakelijk, omdat dierenartsen geen capaciteit hebben om elke vogel te controleren en

te behandelen. Er worden 6000 vogels per jaar binnengebracht. En opvangcentra hebben daar bovendien het geld niet voor. De situatie bij Vogelhospitaal Naarden heeft de gebrekkige regelgeving en mogelijkheden op de kaart gezet. "Een geluk bij een ongeluk", aldus Bruinning. De nieuwe werkwijze is niet ideaal, maar voor het moment wel werkbaar. Mogelijk maakt nieuwe regelgeving het werk makkelijker, maar dat is nog even afwachten. Langer wachten was geen optie. Het hospitaal wordt de laatste weken alweer overspoeld met telefoontjes van mensen die vogels in nood vinden. De winter was zacht en de lente is aangebroken. De collega's in bijvoorbeeld Amsterdam en Soest hebben ook een grens aan hun capaciteit, vooral nu het broedseizoen en het hoogseizoen voor de deur staan. Financieel heeft de sluiting van de afgelopen maanden een mokerslag toegebracht. "Als we geen vogels opvangen, hebben we ook geen inkomsten van gemeenten. Donaties, giften, alles viel stil. De sluiting had niet veel langer moeten duren, want dat redden we gewoon niet", aldus Kees Tegelberg. De nieuwe werkwijze loopt ook aardig in de papieren, omdat de dierenarts veel vaker geconsulteerd moet worden. Daarom is het Vogelhospitaal dringend op zoek naar nieuwe donateurs en sponsors, maar ook een (eenmalige) gift is zeer welkom. Niet alleen de geldstroom stagneerde, ook het aantal vrijwilligers moet snel weer op peil komen om klaar te staan voor het hoogseizoen.

Zoek je zinvol werk en gaat je hart sneller kloppen als het gaat om vogels? Meld je aan!

Judith van Bruggen, assistent-beheerder met twee Wilde Eendenpullen | Paul Keuning

De Wilde Eend in de westelijke Eempolders een update

Jan Mooij

De Eempolder | Paul Keuning

Het is de gewoonte dat er in deze serie een artikel wordt gewijd aan de 'Vogel van het Jaar', natuurlijk mits die in redelijke aantallen in de Eempolders voorkomt. Dit jaar heeft Sovon de Wilde Eend als Vogel van het Jaar gekozen. De reden is dat deze soort in Nederland al een aantal jaren afneemt, zowel als broedvogel als in de rest van het jaar. In 2011 is al eens een artikel over de Wilde Eend verschenen, hier is dus sprake van een update.

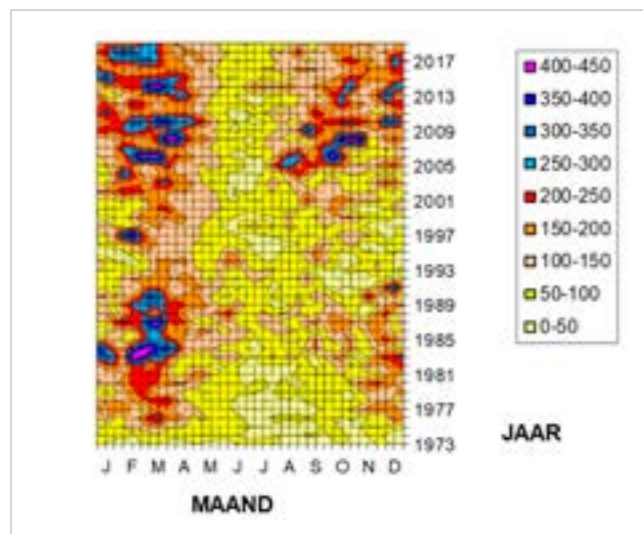
In de figuren 1 en 2 zien we een overzicht van de aantallen waargenomen Wilde Eenden gedurende de tellingen. De snelle toename in het begin is mogelijk een aanloopverschijnsel van de tellingen (het komt ook bij enkele andere talrijke soorten voor) en hoeft niet reëel te zijn. Tussen 1990 en 1995 lopen de aantallen terug. Uit figuur 1 blijkt dat deze afname met name in het winterhalfjaar plaatsvond en dan vooral rond maart. Tussen februari en april waren eigenlijk altijd wel enkele honderden Wilde Eenden aanwezig, maar vanaf 1990 is dat niet meer het geval. Het zou kunnen zijn dat dit samenhangt met de landinrichting, die in die periode werd uitgevoerd. Na 1995 nemen de aantallen weer geleidelijk toe tot 2005. Dan is er een plotselinge toename, waarna de gemiddelde aantallen min of meer constant blijven, maar wel met grote verschillen tussen de jaren. Deze variatie wordt vooral veroorzaakt door het al dan niet voorkomen van grote groepen in het winterhalfjaar.

In de telgebieden Noord en Zuid vonden we ongeveer evenveel Wilde Eenden. In de veel kleinere Oostermeent waren de aantallen gedurende de gehele periode veel lager, maar als we corrigeren voor dat kleinere oppervlak is de dichtheid ongeveer hetzelfde. De verdeling over het jaar is samengevat in figuur 3. Het jaar begint met een sterke

stijging tot een piek rond maart, gevolgd door een ongeveer even sterke daling. Het lijkt erop dat veel Wilde Eenden zich in de in het voorjaar nogal natte Eempolders verzamelen om zich daarna te verspreiden over de broedgebieden. In de broedtijd zijn de waargenomen aantallen het kleinst.

Wilde Eend ♂ | Martin Stevens

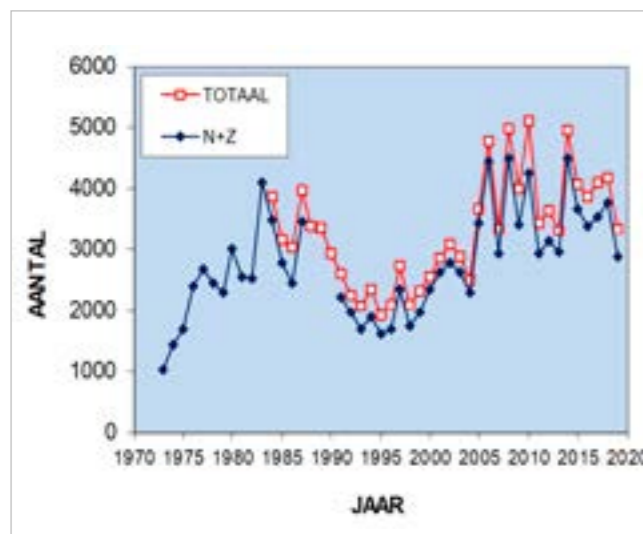

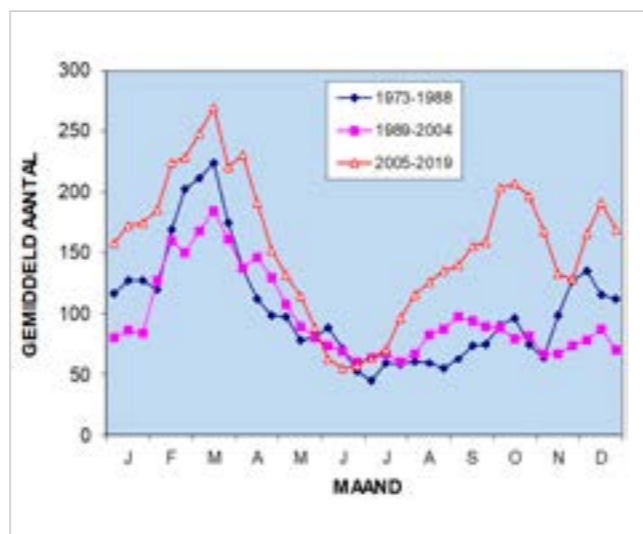
Figuur 1. Overzicht van alle waarnemingen van de Wilde Eend.

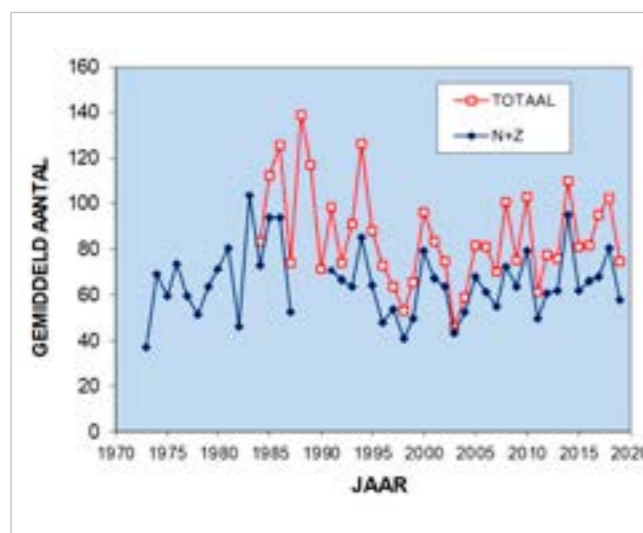
Koppel Wilde Eenden | Martin Stevens

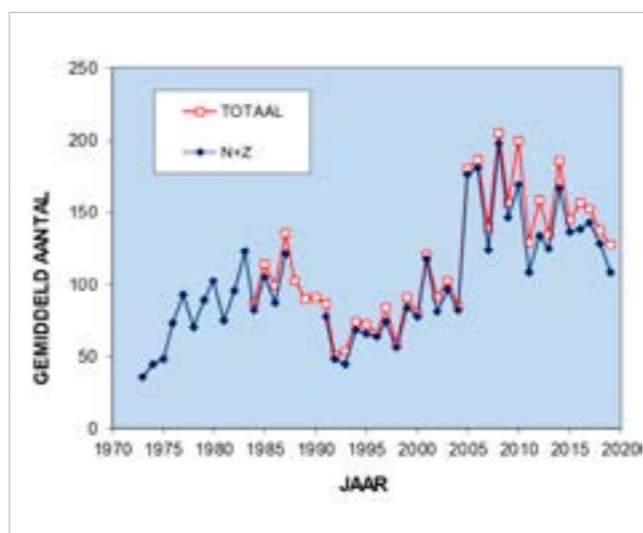
Figuur 2. Totaal aantal getelde Wilde Eenden per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 3. Gemiddeld aantal Wilde Eenden per decade voor drie periodes van zestien jaar.

Figuur 4. Gemiddeld aantal Wilde Eenden voor mei-juni. De rode lijn is het totaal, de blauwe lijn zonder de Oostmeent.

Figuur 5. Gemiddeld aantal Wilde Eenden voor augustus t/m december. De rode lijn is het totaal, de blauwe lijn zonder de Oostmeent.

Na het midden van het jaar blijven de aantallen in de eerste twee periodes van zestien jaar ongeveer constant. In de laatste periode van vijftien jaar lopen ze op tot oktober, waarna ze min of meer constant blijven. Duidelijk is dat een groot deel van die toename buiten de broedtijd optreedt. Dit suggereert dat de toename in het najaar op zijn minst voor een deel veroorzaakt wordt door eenden die elders broeden.

De verdeling over het jaar is anders dan bij de watervogeltellingen van Sovon. Bij deze laatste is het maximum aantal eenden aanwezig in januari en het minimum in april. Het verschil wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de verschillende plekken waar wordt geteld. Sovon telt vooral op de grote open wateren, terwijl wij naar weilanden, boerenslootjes en waaien kijken. Het lijkt erop dat Wilde Eenden vanaf februari de grote wateren verlaten en naar meer besloten biotopen trekken. Waarom de aantallen na april weer toenemen is mij minder duidelijk. Zijn dit eenden die geen broedterritorium hebben kunnen vinden of waarvan het broeden mislukt is? Of is het gewoon een gevolg van hun gedrag dat dan weer opvallender zou moeten worden?

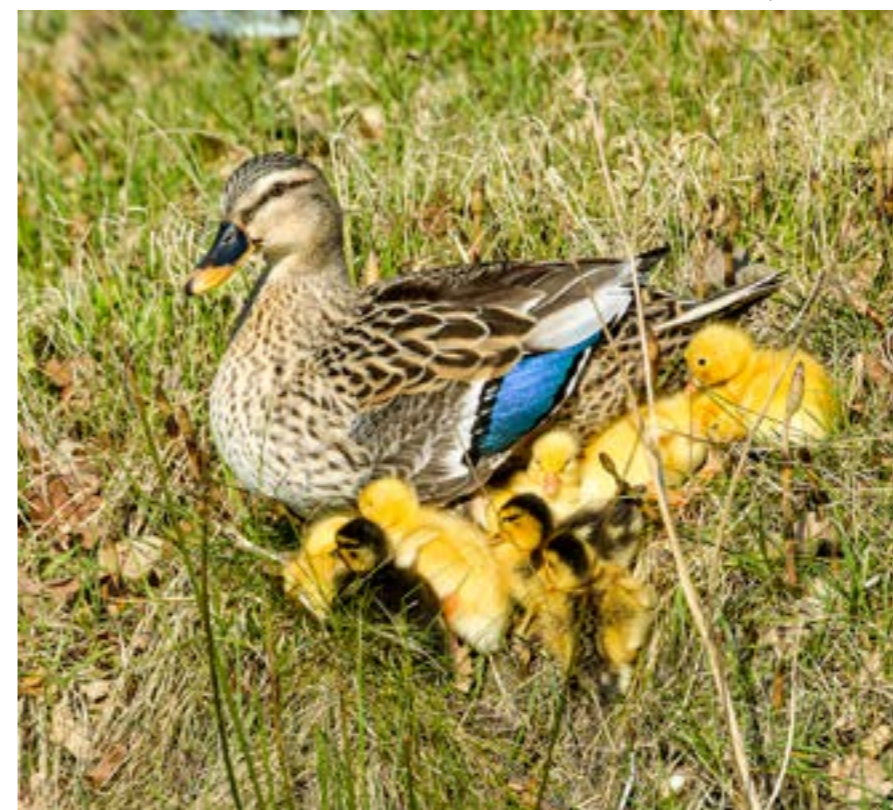
De Wilde Eenden die hier broeden zijn standvogels maar buiten de broedtijd is er sprake van trek van vogels uit het noorden en oosten. In april lopen de aantallen nog sterk terug, wat suggereert dat dan nog wegtrek optreedt. Als we de aantallen in mei en juni bekijken, blijken de aantallen wel wat te schommelen maar gemiddeld zijn ze vrijwel constant. Het aantal eenden per hectare is in Noord en Zuid in deze tijd van het jaar ongeveer even groot, in de veel kleinere Oostmeent is het ruim een factor twee groter.

Na een dieptepunt in juni lopen de aantallen tot oktober sterk op. Dit kan natuurlijk komen doordat de jonge vogels meegeteld gaan worden. Vanaf half september kunnen er ook trekkers uit het oosten en noorden verschijnen. Opvallend is dat deze toename pas sinds de eeuwwisseling duidelijk optreedt. Vanaf augustus begint voor Wilde Eenden de ruitijd. Daarbij verliezen ze in een korte periode hun slagpennen, wat betekent dat ze dan slecht of zelfs helemaal niet kunnen vliegen. Daarom zoeken ze in die periode rustige plekken op waar ze veilig zijn voor allerlei gevaren. De toename zou dan kunnen betekenen dat de Eempolders aantrekkelijker zijn geworden

als ruigebied of dat de ruiende eenden tegenwoordig meer opvallen. De toename treedt zowel in het telgebied Noord als in Zuid op, maar niet in de Oostmeent. Het motief van Sovon om de Wilde Eend als 'Vogel van het Jaar' te kiezen was de duidelijke afname van de aantallen in Nederland, zowel in de broedtijd als daarbuiten. Uit het voorafgaande is duidelijk dat in de Eempolders geen sprake is van afname. Dat is op zich natuurlijk verheugend, maar leidt meteen tot de vraag waarom de Wilde Eend het hier nog steeds wel goed doet. Er zijn aanwijzingen dat de slechte overleving van de kuikens een rol speelt bij de afname. Wij zien eigenlijk maar heel weinig jonge eendjes. Dat kan natuurlijk betekenen dat er ook weinig zijn, maar dan verwacht je niet dat de aantallen op peil blijven. Het kan ook zijn dat ze zich goed kunnen verschuilen, en dat is natuurlijk gunstig voor de overleving.

Buiten de broedtijd gaat het in de Eempolders ook beter dan gemiddeld in Nederland. Er verblijft hier dus een hoger percentage van de Wilde Eenden. Wat de Eempolders in het winterhalfjaar zo aantrekkelijk maakt is ook nog niet duidelijk.

Wilde Eend ♀ met jongen | Martin Stevens

Referenties

- Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken (red.), 1987. *Vogels tussen Vecht en Eem*. VWG Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Mooij, J., 2011. Het voorkomen van de Wilde Eend in de westelijke Eempolders. *De Korhaan* 46(1): 6-7.
- Hornman, M. et al., 2020. *Watervogels in Nederland 2017/2018. SOVON-monitoringrapport 2020/01*, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

WIJZIGINGEN LEDENREGISTER

Selectie van 15-2020 t/m 06-02-2020

Nieuw	1
Geroyeerd	1
Opgezegd	1
Overleden	2
Nieuw en vervallen	0
Totaal	865

In verband met de wetgeving in het kader van de privacybescherming worden alleen totalen opgenomen.

INLEVEREN KOPIJ

VOOR 28 JUNI 2020

Kopij kunt u sturen naar:
redactie@vwggooi.nl

In principe bepaalt de datum van binnenkomst bij de redactie de plaatsing in een volgend nummer

Werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Contributie en lidmaatschap

Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan. De contributie van de Vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 20,- per jaar. Leden uit één gezin of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal € 7,- per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift. Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 november van het lopende kalenderjaar.

Schenken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als ANBI aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Website

http://vwggooi.nl

Bankrekening

Triodosbank rekening nummer: NL17 TRIO 0391 1047 99 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Piet Spoorenberg	Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn	035-5436371	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Huib Casander	Vlie 30, 1273 WN Huizen	035-5259131	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Niek Wieringa	Zoddeland 12, 1394 KR Nederhorst den Berg	06-48477299	penningmeester@vwggooi.nl
Onderzoek en bescherming	vacature			avifauna@vwggooi.nl
Ledenactiviteiten	Wouter Rohde	Prof. De Jongstraat 3, 1221 HX Hilversum	035-6422629	excursies@vwggooi.nl
Communicatie	Doortje van Dijk	Siriusstraat 52, 1223 AP Hilversum	06-20595083	doortje@doortje.nl

Nuttige adressen

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug).

Vogelherkenningscursus	Francis Bakker	Schuttersweg 81, 1217 PW Hilversum	035-6560067	cursussen@vwggooi.nl
Lezingen	Feiko Prins	Hindelaan 23, 1216 CS Hilversum	035-6217017	lezingen@vwggooi.nl
Promotie en verkoop	Nel Huese	Elzenlaan 40, 1214 KM Hilversum	035-6248716	promotie@vwggooi.nl
Bibliotheek en archief	Paul Keuning	W. Barentszweg 88, 1212 BN Hilversum	035-5268281	pw.keuning@xs4all.nl
Vogelhospitaal Naarden	Erik Bruinning	Burg. J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden	035-6945658	beheerder@vogelasiel.nl
Buitenland excursies	Evert Constandse		035-5317565	buitenland@vwggooi.nl
Fotowerkgroep	Hugo Weenen	Koggewagen 88, 1261 KD Blaricum	035-5241123	fotografie@vwggooi.nl
Ledenadministratie	zie binnenzijde voorblad			
Redactie De Korhaan	zie binnenzijde voorblad			
Website www.vwggooi.nl	Dirk Prop		06-44734989	webmaster@vwggooi.nl
E-mail nieuwsbrief	VWG aanmelden bij nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl of via de website			
Vogelwaarnemingen	zie www.gooi.waarneming.nl			

Het Dineke Sluijters Vogelfonds financiert projecten voor vogelbescherming en studie: zie voor het indienen van projectvoorstellen de website van de VWG. Adres: vogelfonds@vwggooi.nl

PROGRAMMA

Over het programma valt niet te klagen.

Gezien de onzekere mogelijkheden in verband met de coronacrisis is er geen programma in deze Korhaan. Als betere tijden aanbreken, worden via de VWG-website en in de nieuwsbrief nieuwe activiteiten aangekondigd.

Wouter Rohde

Nee sufferd, dat is er niet!!

Subgroep Onderzoek en Bescherming

Coördinatoren

Telefoon

E-mail

1. Watervogeltelling	vacant		
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij	035-5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Ger-Jan van Loenen	035-5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
4. Zwaluwenonderzoek	Dick Jonkers/Gert Bieshaar	035-5260456	dickjonkers@telfort.nl
5. Zwaluwkring Huizen	Mieke Pieren-Olijhoek	06-44101890	zwaluwen@vwggooi.nl
6. Zwaluwkring Ankeveen	Arda van der Lee	035-6562309	alder306@planet.nl
7. Zwaluwkring Hilversumse Meent	Pieter Schut/André van Soest	035-6936811	pieter.schut@planet.nl
8. Vogelringstation	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
9. Nestkasten	Ronald Beskers	035-5387341	nestkastonderzoek@vwggooi.nl
10. Kerkuilen	Harry de Rooij/Gerard Mijnhout	035-6289470	harryderooij@planet.nl
11. Roofvogels	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
12. IJsvogels	Jelle Harder	035-6937858	jelleharder@hetnet.nl
13. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop/Piet Spoorenberg	06-44734989	broedvogels@vwggooi.nl

Coördinatie team Onderzoek en Bescherming

Jan Mooij en Dirk Prop

Voor ongelukken en/of problemen die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

